

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Första kammaren.

Nr 16.

Onsdagen den 11 mars f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 167, angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m.;
- nr 182, med förslag till lag om ändrad lydelse av 6, 7, 8, 13, 29, 40 och 42 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering;
- nr 187, angående ändrade bestämmelser om lån till förekommande av exekutiv försäljning;
- nr 204, angående bidrag till bearbetning av visst material från filosofie doktorn Sven Hedins expeditioner i det inre Asien åren 1927—1934;
- nr 206, angående ändrade grunder för statsbidrag till vissa grenar av den slutna sjukvården m. m.;
- nr 209, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar m. m.; samt
- nr 218, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Herr **talmannen** yttrade: Efter samråd med andra kammarens talman och med talmanskonferensen får jag för kammaren tillkännagiva, att arbetet vid påskhelgen kommer att ordnas på följande sätt:

Sista arbetsplenium före påsk kommer att hållas lördagen den 4 april, dock med uteslutande av kvällsplenium. Därefter kommer, såvida omständigheterna icke påkalla annan anordning, intet arbetsplenium att hållas förrän torsdagen den 16 april klockan 2 eftermiddagen, då gemensamma voteringar, om sådana föreligga, komma att företagas.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

- nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Schweiz den 15 januari 1936 avslutad konvention om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m.; samt
- nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående biträden åt ärkebiskopen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 128, angående rätt för adjunkten S. W. Uhr att för lönetur tillgodoräkna viss tjänstgöring.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 133, med förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen m. m.;
och

nr 134, med förslag till lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition, nr 135, angående Chalmers tekniska institut m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 138, angående anslag till lantmäteristyrelsen m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 139, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 143, angående granskning av läroböcker;
nr 147, angående anslag till universitetsstatistik; och
nr 148, angående tillfällig löneförbättring för viss personal vid tekniska skolan i Stockholm.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 149, angående försäljning till skatte av lägenheterna Gungsebro med Moholm nr 1, Hässlefallet nr 1 och Hassledalsängen nr 1 i Finnerödja socken av Skaraborgs län.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 150, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 126 § 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928; och

nr 151, med förslag till förordning med viss bestämmelse att iakttagas vid meddelande av rättighet till detaljhandel med rusdrycker.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 159, med förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster för budgetåret 1936/1937;

nr 160, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 22 juni 1928 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus; samt

nr 163, med förslag till lag om kommunala pensionstillskott m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 164, angående försäljning av vissa markområden till staden Mariestad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 165, angående anslag till återbäring av viss del av erlagd stämpelavgift för John och Antonie Rettigs museifonder till Gävle stad;

nr 166, angående statsverkets övertagande av städerna Hedemoras och Sätters förpliktelser beträffande vissa befattningshavare vilka vid rådhusrätternas i städerna upphörande komma att indragas; samt

nr 168, angående försäljning till Bergslagernas järnvägsaktiebolag av Dal—Västra Värmlands järnvägar och Ämål—Ärjängs järnväg.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 169, angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendommar; samt

nr 170, angående statsbidrag för anläggande av allmänna flottleden Dalälven—Bottniska viken.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 171, angående karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet; samt

nr 172, angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 173, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallande fastigheter.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 174, angående vissa ändringar i gällande avlöningsreglemente för ny-reglerade verk;

nr 175, angående anslag till särskild folkräkning m. m.;

nr 176, angående anslag för befrämjande av hemslöjden inom Bohuslän;

nr 177, angående inrättande av statens hantverkslånefond m. m.;

nr 178, angående nybyggnad för statens väginstitut; samt

nr 179, med förslag till avtal med Jukkasjärvi kommun m. fl., rörande beskattningen av staten tillkommande royalty eller därmed jämförlig ersättning från Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 180, med förslag till förordning om upphävande av rätt till restitution av B-skatt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 181, angående kvinnliga befattningshavares vid undervisningsväsendet avlöningsförmåner under tjänstledighet för havandeskap m. m.;

nr 183, angående förstärkning av andra huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga; samt

nr 185, angående anslag till låneunderstöd åt vissa fastighetsägare i Kiruna och MalMBERGET.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 193, angående domänverkets övertagande av Kalix träindustriaktiebolags tillgångar m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 195, angående anslag till beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Bäcklunds* motion, nr 309, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1936/1937 för viss personal inom den civila statsförvaltningen m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Gustafsson, Per*, väckta motionen, nr 310, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av lägenheten Stockö mjöl- och sågkvarnar nr 1 och 2 i Söraby socken av Kronobergs län.

Herr **Nylander** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren måtte medgiva att tiden för väckande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 138 och 139 utsträcker till det sammanträde som infaller näst efter tjugu dagar från propositionernas avlämnande.

Denna hemställan bifölls.

Ang. mandat- tiden för riksdagens andra kammare. Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande mandattiden för riksdagens andra kammare.

I de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 172 i första kammaren av herr *Bagge* m. fl. samt nr 514 i andra kammaren av herrar *Anderson* i Norrköping och *Björck* i Kristianstad, hade hemställts, att riksdagen för sin del ville såsom vilande grundlagsändring besluta, att de nu gällande stadgandena om fast mandattid för andra kammaren med ordinarie nyval i september skulle upphävas och ersättas med ett stadgande om rörliga mandatperioder, samt att riksdagen i anslutning därtill ville besluta i motionerna angivna ändringar i § 109 regeringsformen samt §§ 13, 15 och 17 riksdagsordningen.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **Johansson, Johan Bernhard**: Herr talman! Då jag är en av de medskyldiga till denna motion, skall jag be att få säga några ord i den fråga som här beröres. Motionärerna ha sett saken ur rent praktiska synpunkter, och vid diskussioner man och man emellan mera privat har det visat sig starka sympatier för en reform i den riktning som motionen innebär.

När man diskuterar frågan om ändring av Konungens rätt att upplösa riksdagens kamrar och sålunda påyrkar en rubbning av det nuvarande systemet med fasta valperioder, är det säkerligen ingen som anser det fasta systemet uteslutande av godo och det rörliga systemet uteslutande av ondo. Båda systemen ha otvivelaktigt sina fördelar och nackdelar, och bedömandet blir sålunda ett vägande av de förmånliga och mindre förmånliga sidorna hos bägge systemen. Vi ha i vår motion kommit till resultatet att de övervägande fördelarna ligga på det rörliga systemets sida; konstitutionsutskottet vidhåller

Ang. mandattiden för riksdagens andra kammare. (Forts.)
nu liksom 1930 och 1934 det fasta systemets företräden. Då ingen av de invändningar som konstitutionsutskottet i sitt utlåtande gjort mot vår motion, icke av oss i motionen redan beaktats, kan utskottets avstyrkande ej ge oss anledning att frågå den uppfattning som vi i motionen hävdade.

I det läge vari frågan genom utlåtandet kommit, saknas anledning att följa en diskussion i detaljfrågor, men det må tillåtas mig att framföra några principspörsmål.

En fördel med det nuvarande systemet är att man vet att svenska folket åtminstone vartannat år och då tredje söndagen i september skall gå till val, alternerande gällande vissa kommunala val och val till andra kammaren. Hur pass högt man skall taxera fördelen är givetvis föremål för individuella skiftningar; många skulle kunna vara hädiska nog att däri alls icke se någon märkvärdighet eller överhuvud någon fördel, som blott är det fasta systemet förbehållen. Ty detta system utesluter ju icke, att val till andra kammaren kunna uppstå på andra tider. Sådana frågor som tidpunkten för riksdags-sessionerna eller faran för att de lagtima riksdagarna skola rubbas beröras dessutom icke alls eller i lika hög grad, vare sig det ena eller andra systemet är rådande.

Däremot är det lätt att påvisa, att det fasta systemet har vissa väsentliga olägenheter. Vi ha redogjort för dessa i motionen, och jag kan icke någonstans i utskottsutlåtandet påträffa något som antyder ett bestridande av dem. Vi ha sålunda framhållit, hurusom nödvändigheten att vart fjärde år den tredje septembersöndagen anordna nyval till andra kammaren, även om kammaren — såsom 1887 och 1914 var fallet — blott några månader tidigare upplösts, måste verka i den riktningen, att en regering under legislaturperiodens senare del i det längsta drar sig för att rådfråga folket i en större, omstridd fråga. Att detta verkar återhållande kan gärna ej bli föremål för diskussion. Vi ha vidare framhållit, att frågan om upplösningsinstitutet numera måste bedömas annorlunda än på den tid, då den nya riksdagsordningen skrevs, och då omedelbara val till andra kammaren åtminstone på landsbygden hörde till undantagen. Valkostnaderna ha nu stigit till en sådan höjd, att det måste vara förenat med de största svårigheter att gå i land med tvenne val kort efter varandra. Alla partier ha säkerligen kännning av dessa svårigheter, och motionärerna behöva här ej tala allenast å egna vägnar. Valkostnaderna ha faktiskt omvandlat ifrågavarande grundlagsstadganden. Om det finns en väg att eliminera valkostnadernas hämsko på upplösningsinstitutets tillämpning, sker ingenting annat än att grundlagsbudet återfår sin forna betydelse.

Den kanske största olägenheten av det nuvarande systemet eller i varje fall av den till september fixerade valdagen är valstridernas tidsutdräkt. Man kan verkligen undra, om det kan finnas någon som kan anse det nöjsamt att vartannat år under flera månaders tid från riksdagens slut och till hösten fara valkretsen eller land och rike runt. Det mest betänkliga är dock, att väljarmassorna finna den långa valkampanjen uttråkande och tröttnande. Försoken att förkorta den egentliga striden ha visat sig lönlösa, men utsträckningen av striden betyder intet plus i sakligt hänseende; tvärtom måste deklARATIONERNA bli för väljarna monotona upprepningar, och allmänhetens intresse åtminstone av tidningsreferaten att döma torde vara minimalt. För politikerna själva torde det dessutom med hänsyn till den så att säga civila sysselsättningen endast vara förenat med nackdelar att för så lång tid behöva engageras i valrörelsen. Idealet måste vara den engelska kampanjen, normalt räckande tre veckor, full av intensitet och tillräckligt kort för att ej hinna bli tråkig eller döda det politiska intresset. Skulle valstriden, som mo-

Ang. mandattiden för riksdagens andra kammare. (Forts.)
tionärernas förslag räknar med, normalt förläggas omedelbart efter den fjärde lagtima riksdagens slut och pågå några veckor framemot midsommar, kunde detta visserligen bli tröttsamt för riksdagsmännen, som bakom sig ha ett på slutet ansträngande riksdagsarbete, men de flesta torde väl ändock föredraga detta framför flera månaders lång valrörelse.

Mot det fasta systemet kan också anföras, att ett regeringsskifte som förorsakas av val i september kommer onödigt sent med hänsyn till förberedelserna för efterföljande riksdag. Ett ordinarie val i juni skulle här betyda en favör för regeringsmakten, säkerligen också i någon mån för arbetet inom riksdagen, ty regeringen skulle därmed — och detta gäller vare sig regeringsskifte inträffar eller ej — få större rådrum att göra i ordning propositionerna och kunna i rimlig tid förelägga riksdagen dessa.

Utskottet säger det visserligen icke uttryckligt, men det har ofta anförts mot en reformering av upplösningsreglerna, att risk därmed föreläge att valen skulle bli flera. Uppenbarligen utgår man härvid ifrån, att borttagandet av den nuvarande fixerade legislaturperioden skulle provocera ideliga upplösningar. Inom parentes kan jag säga, att en dylik förmodan i så fall bekräftar vad jag nyss anförde, att vetskaper om att den upplösta kammaren blott har att fungera en kortare tid verkat hämmande på upplösningsrättens begagnande. Ingenting kan med bestämdhet hävdas angående frekvensen av val i händelse av den fasta legislaturperiodens borttagande. Allt beror härvid på den politiska utvecklingen, på jämspeltheten hos de främsta stridande politiska grupperna. Likaväl som hittills kan upplösningen bli en sällsynthet, och då försvinna alla de farhågor för reformens verkningar som nu utmålas. Å andra sidan kunna upplösningarna bli oftare förekommande, och då skall jämförelse göras med hur det nuvarande systemet i sådant fall skulle fungera; de täta upplösningsvalen skola då läggas till de ordinarie valen. Normalt måste man räkna — under förutsättning av samma partistrider — att det fasta systemet i så fall leder till flera, det rörliga systemet till färre val. På detta område kan man visserligen spekulera vidare, men längre än till av mig nu anförda sannolikhetskalkyl kan man ej komma. Och undvikandet av onödigt *många* valstrider måste vara lika angeläget som undvikandet av onödigt *långa* valstrider.

Ytterst bottnar denna diskussion i olika uppfattningar om den svenska parlamentarismen eller åtminstone i olika nyanseringar i detta hänseende. Det förefaller som om motionärerna stode på en mera demokratisk grund än de som nu gå emot motionen. Alla äro väl ense om att täta val ej i och för sig äro önskliga, att valstrider riva upp mer damm än skapa något positivt och värdefullt, samt att parlamentet bör ha en viss arbetsro. Å andra sidan kan man dock icke förbise, att varje representation i en folkstyrd stat måste bygga på folkets förtroende, ett förtroende som helst ej bör upphöra under perioden. Har man en gång accepterat den demokratiska staten, måste det finnas ett medel att förebygga att en djupgående klyfta under periodens lopp uppstår mellan väljare och valda. Dessutom kan det uppstå en fullt legitim anledning att höra folkmeningen, nämligen när en ny stor fråga uppstått, vilken ej på något sätt var aktuell vid valen.

Alldeles särskilt kan upplösningsinstitutet få betydelse, om den nuvarande partiuppdelningen i stort sett bevaras, d. v. s. om mot ett borgerligt block står ett i det närmaste lika starkt »marxistiskt», vilka bägge kämpa om majoriteten. Vare sig det ena eller andra legislatorsystemet består kan man i den närmaste framtiden på grund därav tänka sig både upplösningsanledningar och upplösningar. Det förefaller under sådana omständigheter välbetänkt att så reglera upplösningsinstitutet, att minsta möjliga ohägn vållas och största

Ang. mandattiden för riksdagens andra kammare. (Forts.)
möjliga smidighet förlänas detsamma, innan det till äventyrs kommer i flitigare bruk.

Summerar man olägenheter och fördelar hos det nuvarande systemet måste man finna olägenheterna obetingat större. Det återstår dock att pröva om fördelarna hos det rörliga systemet — enligt den utformning som vi motionärer givit det eller enligt någon annan tänkbar utformning — överväga dess nackdelar. Då ett positivt beslut i dag är uteslutet, skall vad utskottet anfört emot motionärernas förslag blott föranleda ett par kommentarer.

I förbigående måste man först ställa sig frågande till den omskrivning som utskottet (sid. 2) gjort av 1930 års avstyrkande utlåtande. Utskottet säger därvid att det i »flera stater» — uppenbarligen främst England — blivit regel att de folkvalda kamrarna upplöstes före den ordinarie valperiodens utgång, vilket allt »icke talade för (systemets) införande i Sverige». Vad de engelska förhållandena beträffar får ej förbises, att legislaturperioderna där varit åtskilligt längre än i Sverige — tidvis sju, för närvarande fem år — vilket utgjort fullgod anledning att utan att avbida periodens utgång rådfråga folket. Med vår kortare period skulle detta incitament bli mindre, helst som vårt valsystem garanterar en ojämförligt större politisk stabilitet än i England, ägnad att förebygga okynnesupplösningar. Skulle någon för övrigt fråga engelsmännen om de funnit dessa val skadliga eller olämpliga, finge han säkerligen ett kategoriskt nej till svar.

Utskottet framhåller vidare att partistriderna vid upplösningssval skulle koncentreras »kring viss eller vissa speciella frågor»; dessa val kunde därför »icke med säkerhet giva så allsidiga uttryck för den allmänna opinionen som i ordinarie ordning företagna val». Ett dylikt påstående förutsätter för det första att upplösningssval hädanefter skulle bli vanliga och till äventyrs oftare förekommande än ordinarie val; som jag nyss anfört behöver detta alls icke bli fallet, och samma anmärkning drabbar även det nuvarande systemet som ju även tillstodder upplösningssval. Påståendet förutsätter för det andra, att det skulle vara av ondo att viss eller vissa stora frågor dominerade en valrörelse. Säkerligen överdriver man skillnaden mellan de båda slagen av val, men även om en verklig skillnad skulle kunna konstateras — exemplet från 1887 och 1914 motsäga detta — kan man med utgångspunkt från de engelska valen fråga sig, om det verkligen varit till skada för den engelska parlamentarismen, att upplösningarna skett på vissa frågor. Vid varje val ha säkerligen många väljare sin sympati i olika frågor delad på flera, men de tvingas ändå att välja, d. v. s. låta sympatierna i någon eller vissa frågor ha företräde. Och dessutom framhäves otvivelaktigt regeringsfrågan, som dock är nerven i det parlamentariska systemet, starkare vid upplösningssval än vid ordinarie val.

Upplösningssfrågan har, såsom framhållits i motionen, haft en stötesten i det nya budgetåret, vars början den 1 juli medfört risk för att den lagtima riksdagens statsreglering i händelse av upplösning sprängts och allt arbete måst enligt R. F. § 109 göras om vid den nya riksdag som sammanträder efter upplösningen. För att undanröja detta hinder upptar motionen förslag till ändring av § 109 i syfte att låta de statsregleringsbeslut ha giltighet, som den upplösta riksdagen fattat, för så vitt den nya riksdagen icke särskilt ändrar dem. Emot denna anordning anför nu konstitutionsutskottet 1919 års budgetårskommittés utredning, vilken skulle utvisa att en dylik anordning knappast vore genomförbar. Det vill dock synas som om kommitténs argumentering och rådande praxis vid behandlingen av budgetfrågorna mycket väl skulle i de exceptionella fall varom här är frågan låta förena sig med denna anordning till underlättande av upplösningensinstitutet. Av intresse är att se i vilken ordning bevillningsfrågorna vid fjolårets riksdag behandlades. Bevillningsut-

Ang. mandattiden för riksdagens andra kammare. (Forts.)

skottet avgav den 6 februari betänkande om Tobaksmonopolets vinstmedel, 11 febr. om ändring av lotteribeskattningen, 14 febr. om förlängning av stämpel-skatten på pärlor m. m., 21 febr. om motioner angående ändringar i skatten å malt och å cigarretter, 8 mars om skatt å konst, böcker m. m. och om brännvinstillverkningsbeskattningen, 14 mars angående bevillningen i fråga om särskilda förmåner och rättigheter, 21 mars om fordonsskatt, 31 mars om omsättningsskatt å vin, 28 mars om skatt å vissa brännoljor och om arvsskatt, 14 maj om ändring av vissa stämpelavgifter, 21 maj om omsättnings- och utskänknings-skatt å sprit, varjämte under denna tid successivt avgivits utlåtande i olika tullfrågor. Att de sista ändringarna av tulltaxan genomfördes först i början av juni månad berodde på att propositionen om handelsavtalen med Amerika och England voro dagtecknade så sent som den 30 maj. Vid riksdagens slut återstod för bevillningsutskottet blott att avge utlåtande om den extra förmögenhetsskatten samt att reglera den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten. Såväl dess slututlåtande som statsutskottets utlåtande om statsregleringen innehöll i övrigt blott beräkningar av vissa inkomstposter, beträffande vilka intet särskilt riksdagsbeslut erfordrades och vilka, oavsett dessa beräkningar, skulle ha utgått och tillförts statskassan. Under sådana förhållanden synes man icke längre med fog kunna urgera, att riksdagens anvisningar av anslag måste alltigenom motsvaras av bevillningar; i grund och botten rör den del av bevillningarna, som särskilt regleras vid riksdagens slut, en procentuellt så obetydlig del av hela budgeten, att man i exceptionella fall utan olägenhet borde kunna låta en regering någon månad på sommaren i avbidan på den nya riksdagens sammanträde och definitiva statsregleringsbeslut provisoriskt reda sig, till äventyrs med hjälp av kassafonden. Jag avser icke att till varje pris försvara ordalydelsen i den ändrade form som ifrågasvarande författningsrum givits i vår motion, utan blott att uppvisa att man överdrivit svårigheterna med detta författningsrum och mycket väl inom utskottet borde kunnat vinna en form, som medger en provisorisk anordning, utan att riksdagen därigenom åsamkas onödigt dubbelarbete eller riksdagens rättigheter i bevillningsfrågor trädas för nära.

Denna fråga har inte varit någon som helst partifråga. Jag vill erinra om den av herrar Möller och Sandler — om jag inte missminner mig även herr Schlyter — vid 1930 års riksdag väckta motionen och den reservation som i samma års konstitutionsutskott avgavs av herr Engberg. Det har tydligen skett någon förändring i inställningen till denna fråga av anledningar som jag inte kunnat utforska. Som jag sade i början av mitt anförande, har frågan diskuterats man och man emellan, det har uttalats sympatier för en reform och det har ansetts önskvärt att en sådan på ett eller annat sätt kommer till stånd. Frågan förefaller mig så pass viktig att man inte borde vifta bort den med bara en hänvisning till att motioner av detta slag tidigare avslagits, och den borde vid lämpligt tillfälle ånyo upptagas till allvarlig prövning.

Som frågan nu ligger har jag, herr talman, intet yrkande, och jag har endast velat göra dessa erinringar i anslutning till motionen.

Herr Strömberg: Herr talman! Jag ber att i korthet få yrka bifall till utskottets hemställan.

Kontentan av den siste ärade talarens enligt min mening alltför långa anförande var, att det gällde att väga olägenheter och fördelar emot varandra, och den ärade talaren ansåg, att de vägde praktiskt taget ganska jämnt, fastän han till sist kom till den uppfattningen, att hans med motionärernas sammanfallande ståndpunkt ändå var den, som var den riktiga. Utskottet har för sin del även denna gång funnit, att olägenheterna av den ifrågasatta re-

Ang. mandattiden för riksdagens andra kammare. (Forts.)

formen skulle vara bra mycket större än de fördelar, man därmed skulle vinna, och denna uppfattning har också, såsom talaren erinrade, understrukits av riksdagen både 1930 och 1934. Den sakkunnige, som på Kungl. Maj:ts uppdrag tillsattes att utreda en del hithörande frågor, kom även han så sent som år 1935 till samma resultat, nämligen att det inte skulle vara lyckligt att hos oss införa rörliga mandatperioder. Jag tror, att de flesta av kammarens ledamöter nog dela min uppfattning, då jag säger, att det inte kan vara lyckligt att, för att nu taga ett exempel, en viss fråga, som vunnit alldeles särskild aktualitet, sedan skall under många år vara uttryck för den allmänna opinionen i landet, något som den skulle bli, om detta förslag grundlagsfästes. Det är ett skäl, som jag tycker är för mig så pass avgörande, att det gör att jag ställer mig helt och odelat på den sida, som yrkat avslag.

Vidare har hela vår lagstiftning under senare år gått ut på åtgärder för att undvika den så kallade valtröttheten. För det ändamålet har man ordnat saken på det sätt, att våra allmänna val komma att inträffa vart annat år. Man anser det vara nödvändigt att få vila ut från de stora politiska striderna åtminstone ett år. Om man skulle införa dessa rörliga valperioder, skulle det mycket väl kunna inträffa, att man finge dessa stora avgöranden förlagda till ett och samma år, och det förstår nog envar, att det skulle i hög grad förrycka utslaget av folkmeningen, om så komme att inträffa.

Jag är sålunda för min del, herr talman, i motsats till den siste talaren, övertygad om att de övervägande skälen tala för avslag å motionerna, och därför ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 188, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

nr 192, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 196, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 197, angående pension åt skrivbiträdet vid sjömanshuset i Lysekil Alma Hansson, född Johansson;

nr 198, angående tilläggspension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 199, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 200, angående tilläggspension åt f. d. kanslirådet J. Franzéns änka;

nr 202, med förslag till lag om kommunal fondbildning m. m.;

nr 208, med förslag om ändring i vissa delar av civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442); samt

nr 211, angående pension åt generalmajoren E. Virgin.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 19, i anledning av väckta motioner om viss ändring av förordningen om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om effektiv
reglering av
virkesim-
porten.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 13, i anledning av väckta motioner angående effektivt reglerande av importen av virke.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 201 i första kammaren av herr *Anton Pettersson* m. fl. och nr 330 i andra kammaren av herr *Werner* i Höjen m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamma åtgärder i syfte att effektivt reglera importen av virke.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I:201 av herr *Anton Pettersson* m. fl. och II:330 av herr *Werner* i Höjen m. fl., angående effektivt reglerande av importen av virke, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr Heiding: Herr talman! Jag har varit med om att underskriva den motion, som här föreligger angående reglering av importen av virke. Nu finns det ingen reservation fogad till utlåtandet, utan bevillningsutskottet har varit enigt i sitt beslut och kommit med samma utlåtande, kan man säga, som föregående år.

Frågan har varit före vid flera riksdagar, nämligen 1931, 1932, 1933 och 1935, och vid sistnämnda riksdag framhöll utskottet, att det ansågo sig kunna utgå ifrån, »att dithörande frågor alltjämt komme att bliva föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet». Detta uttalande gjordes, som jag sade, föregående år, men likväl ser man, att importen pågår. Visserligen är denna import inte så stor, men den oroar i alla fall marknaden. Såsom framgår av handlingarna, är det ett sydsvenskt aktiebolag, som importerat en del virke under år 1935. Detta företag har till handelsdepartementet lämnat förklaring över anledningen, varför det har behövt importera virke och har då anført, att det inte kunnat skaffa tillräckligt med pappersved inom landet utan tvungits att importera, eftersom det inte funnits massaved att tillgå.

Nu får jag säga, att hade detta företag betalt råvaran tillräckligt högt, så hade det med all säkerhet fått vad det behövt inom landet. Åtminstone är det i södra Sverige så, att virkespriserna äro betydligt lägre än de äro norröver, och detta missförhållande anser jag, att de virkesköpande bolagen mycket väl skulle kunna rätta till. Då skulle det gå betydligt bättre för dem att köpa virke. Skogsägarföreningar finnas överallt, minst två å tre och ibland flera inom varje län. Dessa föreningar försöka i sin tur att få fram virkespartierna i större enheter, så att det blir lättare för bolagen att köpa virke. Men industribolagen i sin tur se med visst missnöje på detta och vilja inte vara med om att skogsägarföreningarna skola ha detta bestyr med uppsamlingen. De se däri en fara för möjligheter av en prisförhöjning på råvaran, och en sådan vilja dessa inte vara med om. Men då man ser hur det går till och märker, att dessa företag betala pris, som ligga mycket lägre än de priser, som gälla importerat virke, tycker man, att det går för långt. Det vore väl bättre, om ett skäligt pris betalades, ty då finge de säkert vad de behövde. Industrien har ju för övrigt haft goda år, så att av den anledningen har den enligt min mening inte behövt betala så låga pris som fallet varit. Jag kan nämna, att nere i södra Sverige betalas under innevarande vinter för pappersved fritt järnvägsstationerna ett pris av 6 kronor 75 öre, medan i Värmland betalas ett pris av 8 kronor. Skogsägare, vilkas skogar ligga intill fabrikena, få inte mera för virket än de skogsägare, vilkas skogar ligga flera mil från samma fabriker. Företagen i branschen ha sålunda bildat en ring, och därigenom kunna de hålla jämna pris över hela försäljningsområdet. Det är ju intet ont att säga om att de betala veden med någorlunda lika pris, men jag tycker, att då de göra det, borde skogsägarna kunna få högre medelpris.

Om effektiv reglering av virkesimporten. (Forts.)

Det är ju önskvärt att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer denna fråga, och man får ju hoppas, att detta skall leda till resultat, åtminstone då det gäller import av större mängder, men nog skulle det väl kunna gå för sig att på något sätt mota denna import, så att någon prisnedtryckande verkan inte behövde uppstå. Då de importerade partierna äro tämligen små, är det nu mången, som säger: Denna import gör ju ingenting. Men det är faktiskt så, att man därigenom oroar marknaden, och producenterna kunna inte få fram de pris, som de beräknat. Skogsägarföreningarna, som även räknat med att de på detta område skulle kunna göra någon nytta åt skogsägarna, kunna inte göra detta.

Jag har endast, herr talman, velat säga detta, och som frågan nu ligger till, har jag intet yrkande.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Då den siste ärade tälaren inte gjorde något yrkande, kunde det kanske vara onödigt att bemöta vad han här sagt, men jag vill ändå i allra största korthet göra några erinringar.

Vi ha ju inom utskottet även i år försökt taga reda på, hur denna sak ligger till, och vi ha kommit till samma resultat som vi stannat vid det nästföregående året, eller att vi näppeligen kunde komma med något förslag, som kan tillgodose motionärernas önskningsar. Det förhåller sig ju så, att trävarorna äro landets största exportartikel. Att göra dem till föremål för importreglering eller importförbud torde strida mot vedertaget bruk och torde dessutom vara synnerligen olämpligt. Detta framgår också av de utlåtanden, som utskottet inhämtat. Kommerskollegium, som yttrat sig över motionen, har avstyrkt att åtgärder vidtagas i den riktning, motionärerna föreslagit, och 1933 års skogsindustrisakkunniga ha lämnat den uppgiften, att under perioden 1928—1932 den import, varom här är fråga, inte uppgått till mer än 1.27 procent av nettoavverkningen och 1.31 procent av den beräknade industriella konsumtionen av sågtimmer och massaved under samma år. I stort sett är alltså importen synnerligen obetydlig, men det är klart, att det ju kan vara så, att importen kan verka irriterande på vissa orter. Det är möjligt, att så varit förhållandet. Nu är det emellertid så, att i de landsändar, som herr Heiding är särskild talesman för, finnas vissa industriella anläggningar, och tillgången på råvaror av den art, som det här gäller, har aldrig kunnat täcka de behov, som dessa fabriker haft. De ha följaktligen alltid måst taga sitt virke från andra landskap och möjligen även någon gång från utlandet. Sedan kunna också säregna förhållanden inträffa vid särskilda tidpunkter. Ibland har det varit arbetsnedläggelse i skogarna, och sålunda har tillgången på råvara minskats, och ibland har man kommit in i en period, då efterfrågan på industriprodukter ökats. Därvid ha fabrikanterna ansett, att de borde passa på tillfället att knyta nya affärsförbindelser. Vid sådana tillfällen då ökat behov av råvara uppstår för dessa fabrikanter, så att behovet inte motsvaras av tillgången, kan det inte anses klokt, att då tillfälle därtill erbjudes, fabrikanterna avböja att knyta nya affärsförbindelser, ehuru de ha tillfälle därtill, och att de således få vidtaga extra ordinära åtgärder för att tillgodose stundens behov.

Ett annat förhållande, som vi ju känna till och som även framhölls i utskottet, är, att då det gäller prissättning på massaved exempelvis i norra och södra Sverige, så är ju kvaliteten på sådan ved från de nordliga delarna av landet bättre, beroende på klimatiska förhållanden. Den blir mera tätvuxen, under det att virket i de sydliga delarna av riket blir något löst till sin konsistens, och man får sålunda av detta virke ett mindre gott utbyte än av det mera tätvuxna. Detta kan i någon mån förklara att en viss prisskillnad upp-

Om effektiv reglering av virkesimporten. (Forts.)

står i mera sydliga landsändar jämfört med de mera nordliga. Nu veta vi, att skogsägarföreningar bildats över hela riket, ehuru de på sina håll äro av tämligen sent datum, och jag tror också, att det är riktigt att dessa föreningar arbeta för att tillgodose sina medlemmars intressen. Jag anser också riktigt att de gjort detta, och jag vill hoppas att de skola sköta sina uppgifter på sådant sätt, att de skola kunna bevaka de intressen, som de ha till uppgift att tillgodose. Jag vill vidare hoppas, att industrien skall visa förståelse för dessa skogsägares intressen, och att ett samarbete skall uppstå mellan industrien och skogsägarföreningarna till gemensam bättnad för bägge.

Detta är några ord till förklaring av utskottets betänkande, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Heland: Utskottets ärade ordförande ansåg, att importreglering för virke skulle vara olämplig, men jag kunde inte finna, att skälen för detta hans påstående hade någon större beviskraft. För min del anser jag i stället, att denna frågas läge visar, att landsbygden även här är den missgynnade parten till förmån för industrien och dess arbetare. Sveriges skogsindustri har ju ett årligt produktionsvärde av över 1 miljard kronor. Skogsindustriens produkter exporteras till bortåt 90 procent. Därför förstår jag, att man anser, att det är alldeles givet, att världsmarknadsprisen bli avgörande för hithörande industrier.

Men hur fördela sig då inkomsterna av skogen och dess produkter? Ja, för närvarande kan väl skogsindustrien inte klaga på sina inkomster, och har det i denna industri investerats för mycket kapital för att man skall få god räntabilitet, borde väl tidigare vinster kunna motivera en nedskrivning av det kanske nu för högt upptagna kapitalvärdet. Trots svår konkurrens på världsmarknaden har också skogsindustrien kunnat ge sina arbetare 23 till 26 procents höjning av reallönen och 148 procents höjning av timlönerna sedan 1913. Men skogsägarna sysselsätta även de en mängd jordbrukare, jordbrukarsöner och skogsarbetare, fastän det för dessa minsann inte kunnat bli någon ökning i reallönen. De stå kvar på 1913 års nivå, ja, stå kanske under denna nivå. Varpå beror nu denna inkomstfördelning? Naturligtvis därpå, att skogsägarna, som avlöna dessa skogsarbetare, ha så dåliga inkomster av skogen, att de inte kunna betala högre skogsarbetarlöner. Trots dessa relativt dåliga skogsarbetarlöner ha de kvar ett mycket lågt rotvärde. Det är givet, att skulle man nu ge skogsarbetarna den 25-procentiga ökning i reallönen, som skogsindustriarbetarna uppnått sedan 1913 och dessutom tillerkänna skogsägarna skäligt rotvärde, så är jag fullkomligt övertygad om att den svenska konkurrensen på världsmarknaden därigenom skulle bli omöjliggjord. Det är alltså, utskottets ärade ordförande, fördelningen av inkomsterna på skogen som tvisten gäller, och från bondeförbundshåll önska vi, att skogsägare och skogsarbetare skola erhålla större del än nu, även om detta måste bli på bekostnad av skogsindustriens och skogsindustriarbetarnas inkomster. Det är därför man önskar få denna import av råvara stoppad, och vad utskottets ärade ordförande än anförde för skäl, så kan utskottets ärade ordförande inte övertyga mig om att denna import inte sker för att pressa ned prisen på landets egna skogsråvaror och sålunda förhindra större förtjänst åt skogsägarna och skogsarbetarna.

Jag vill desstom understryka, att när nu trävaruexporterande länder genom överenskommelse reglerat exporten — detta framgår såväl av motionen som av utskottets utlåtande — efter vissa kvotbestämmelser, så borde det vara angeläget för statsmakterna att se till, att Sveriges begränsade kvotdel inte kommer att inrymma en större del importvirke från just de länder, som äro våra värsta konkurrenter. Att regeringen inte vidtagit några åtgärder på

Om effektiv reglering av virkesimporten. (Forts.)

detta område, och att utskottet inte gjort något mera positivt uttalande, är sålunda ett bevis för mig, att deras hjärtan klappa varmast för skogsindustrien och dess arbetare.

Utän att nu vilja göra något yrkande vill jag dock vädja till regeringen att i år mer än föregående år ägna denna onödiga, ja, ur arbetsanskaffningssynpunkt skadliga, import något mera handlingskraftig uppmärksamhet. Detta skulle även ha den betydelsen för skogsägarna och skogsarbetarna, att de kände, att de från regeringens sida kanske voro föremål för samma intresse som övriga samhällsgrupper.

Jag har som sagt intet yrkande.

Herr **Hamrin**: Herr talman! Den industri, som åsyftas i utskottets betänkande, och som, föreställer jag mig, väl också åsyftades av herr Heiding, är en av industrierna inom sydligaste delen av Jönköpings län. Jag drog den slutsatsen icke minst därav, att under sista delen av förra året observerade jag i lokaltidningarna, att det i den trakten hölls ett stort protestmöte, vid vilket man protesterade mot den import av utländskt virke, som uppgavs ha ägt rum till ett bolag på orten.

Ehuru jag som landshövding inte hade någon rätt eller någon anledning att blanda mig i själva saken, tog jag mig i alla fall friheten att tillskriva vederbörande bolag och begära upplysning, vad orsaken kunde vara, att man använde importerat virke, då ju bolaget och dess systerbolag — det är nämligen två bolag, som samarbeta, ehuru båda ha samma aktieägare — driva sin rörelse i en trakt, där det finns gott om skog. Jag skall nu inte trötta kammaren med att återgiva den redogörelse, som bolaget i sitt svar lämnade mig — den har väl för övrigt varit tillgänglig även för utskottet, när utskottet behandlade denna fråga. Men jag kan dock inte understryka, vad som här framhölls av utskottets ärade ordförande, nämligen att den virkeskvantitet, det här är fråga om, är så obetydlig, att man inte kan säga, att den i och för sig har någon inverkan på industriens möjligheter att köpa sin råvara av de svenska skogsägarna. Jag medger naturligtvis, att såväl i detta som andra fall kan en även i och för sig obetydlig import verka irriterande, även om den inte verkar direkt nedpressande på priset. Men det finns en annan omständighet, som det är anledning att här påpeka, detta särskilt i anslutning till vad den siste ärade talaren framhöll. Det finns ändå, mina herrar, en ofrånkomlig faktor, som man måste räkna med, och det är, huruvida det över huvud *går* att betala högre pris för en råvara, då man skall konkurrera med alla andra både på den inhemska och i detta fall också på den utländska marknaden. Det måste, och däri har herr von Heland fullkomligt rätt, bli en fördelning emellan tre parter: bolaget självt, den som säljer råvaran och den som tillverkar varan. Men när den ena parten, d. v. s. ägarna till industrien, inte har någonting att dela med sig av, hur skall man då räkna, och hur skall man då handla? Det förhåller sig nämligen på det sättet, herr talman, att detta bruk 1930 hade en taxering — jag bortser naturligtvis nu från fastighetstaxeringen, ty med avseende på den är det ju likgiltigt, hur bolaget går; den blir påförd i alla fall — på 102,896 kronor, år 1931 på 19,460 kronor, år 1932 på 0 kronor, år 1933 på 0 kronor, år 1934 på 3,600 kronor. Systerbolaget, vilket som jag sade har gemensam ägare och i stort sett gemensam förvaltning, har under dessa år inte skattat för ett enda öres inkomst. Alltså menar jag, att man måste eliminera ägarna. Om dessa siffror äro riktiga, och det antar jag, ty de äro preciserade på kronan, ligger det icke inom möjligheternas område att tillgodose vare sig den ena parten eller den andra mera än som har skett hittills. Då kommer man fram till vad herr von Heland mycket riktigt

Om effektiv reglering av virkesimporten. (Forts.)
anförde: då gäller det en fördelning mellan dem, som sälja råvaran, och dem, som äro anställda i själva produktionen. Jag skall inte alls gå in på den frågan, därtill är jag inte kompetent. Jag vet inte, hur det är fördelat i detta avseende, och det lär väl möta mycket stora svårigheter att vidtaga någon annan fördelning. Jag vill bara till sist tillägga, att detta inte är någon företeelse, som är ny för dessa småländska bolag. Det har förut, 1923 och 1925, importerats mindre kvantiteter, och man uppger nu ifrån bolagets sida, att anledningen förra året var densamma som vid tidigare tillfällen. Det har behövts tilläggskvantiteter, och då har man använt den möjlighet, som finns.

Jag har inte någon anledning, herr talman, att taga ställning till själva problemet, men jag har trott mig böra lämna dessa upplysningar, för att man skall kunna bedöma saken mera objektivt och opartiskt än om man endast ställer sig på den ena partens sida.

Herr von Heland: Herr talman! Herr Hamrin och jag voro ju överens i rätt många avseenden, men jag finner mig ändå föranlåten att polemisera mot herr Hamrin i fråga om ett par detaljer. Herr Hamrin ansåg, att en så liten import, som det nu gäller, kunde vara irriterande, men dock icke prisnedsättande. Jo, det är just det, som vi anse, att den kan vara. Vi kunna bara taga ett exempel på vad en sådan liten import kan åstadkomma. Låt oss se tillbaka på hur det var före jul med fläskimporten. Då importerades en liten kvantitet fläsk, och vad hade det för följd? Det blev inte bara en irritation, utan resultatet blev, att fläskpriserna föllo på ett tag med 23 å 25 öre per kilogram. Detta vill jag alltså anföra som ett bevis för att en liten importkvantitet inte bara är irriterande, utan även kan verka prisnedsättande.

Vidare sade herr Hamrin om dessa bolag, att de inte hade någonting att dela med sig av. Vi vore visserligen överens om att hela frågan var en fördelningsfråga, men nu hade ägarna av bolagen inte någonting att dela med sig av, menade herr Hamrin, och så drog han en följd av år, jag tror det var från 1930 eller 1931, då räntabiliteten egentligen inte hade varit någon alls. Ja, det är visserligen sant, att det kan ha förhållit sig så under dessa senare år vid ett eller annat bolag, men jag påpekade i mitt första anförande, att man bör se till hur det har varit tidigare. Jag tror inte, att räntabiliteten för angivet bolag har varit så dålig alltid. Då hade det ju varit lämpligt, att man, när räntabiliteten varit bättre, hade avskrivit på sitt kapitalvärde, så att man inte nu haft så mycket kapital att förränta. Dessutom är denna fördelning, som jag nyss nämnde, i alla händelser inte rättvis för närvarande mellan skogsindustriarbetare och skogsarbetare. Det är dessa saker, som jag egentligen har velat understryka.

Herr Hamrin: Herr talman! Nu undrar jag, om inte herr von Heland gav sig ut på ett område, där han ville bevisa mer än han kan bevisa. Herr von Heland sade, att när man importerade fläsk hit, tryckte det priserna. Men det kan väl inte få samma verkan, när man betalar mer för det importerade, än för det man köper hemma. Fläskpriset trycktes väl därav, förmodar jag, att det importerade hade ett lägre pris. Men här råder raka motsatsen. Jag förstår inte, att det kan ha någon inverkan på bedömandet av denna fråga.

Sedan vill jag erinra herr von Heland om en sak. Vad betyder det, vilka värden man har i böckerna, när man befinner sig i ett sådant ekonomiskt läge, att det inte går ihop? Nu förhåller det sig så med dessa bolag, att bankerna — om jag inte är alldeles fel underrättad — fått övertaga dem och ha ägt dem under de sista åren. Detta tyder väl åtminstone på att det inte heller tidigare varit någon gyllene period. Jag ger herr von Heland rätt på den punk-

Om effektiv reglering av virkesimporten. (Forts.)

ten också, att teoretiskt är det riktigt, att man inte skall ha några uppskrivade värden, men om det skrives ned aldrig så mycket här, så hade det inte inverkat på prissättningen på virket.

Herr Björnsson: Herr talman! Jag skall inte lägga mig i diskussionen om virkespriserna och det inflytande, som importen av utländskt virke kan ha på det inhemska priset. Jag tror, att detta är ett så tillkrånglat problem, att man behöver gå mycket djupt för att komma till botten med det och lära känna inverkan av olika faktorer. Jag vill som exempel anföra, att herr Lindgren och jag, då vi voro statsrevisorer, relativt noga undersökte virkesinköp till en statlig institution och då konstaterade, att denna institution, som tillverkade slipers, i stort sett betalade ungefär 20 % mer för det virke, den köpte ifrån statsskogarna, än för det virke, den köpte ifrån jordbrukarna runt omkring. Såvitt jag förstår var det i båda fallen marknadsmässigt oklanderliga försäljningar det var fråga om. Jag skulle tro, att någonting liknande också gäller om bolagens inköp ifrån statens skogar å ena sidan och enskilda skogar å andra sidan. Jag har även hört uppges, att den firma, som särskilt har satts i gluggen här, har fått betala ett ganska mycket högre pris för det virke, som importerats utifrån, än vad samma firma har betalat för inom landet köpt virke, för att få sin industri fullt sysselsatt. Men det där vågar jag som sagt inte uttala någon mening om, därför att jag tycker att problemet är alldeles för besvärligt, och jag tror inte, att herr von Heland har belyst problemet i hela dess vidd.

Herr von Heland åberopade också erfarenheter från fläskmarknaden och sade, att en mycket liten import av fläsk hade åstadkommit en stark sänkning av priset. Jag tror till att börja med att olika varor ha mycket olika egenskaper i det avseendet. Om man höjer priset med 25 % på låt oss säga vetemjöl och smör, kommer konsumtionen av vetemjöl inte att gå tillbaka på långt när så mycket som smörkonsumtionen. Smöret är en i förhållande till vetemjölet relativt umbärlig vara. För det första äga därför erfarenheterna från fläskmarknaden knappast någon som helst beviskraft, då det gäller virkesmarknaden.

Vidare vill jag säga, att det inte som herr von Heland synes tro, var någon liten import, det var fråga om. Vi upplevde under hösten ett märkligt omslag på vår livsmedelsmarknad. Krigspsykoson gjorde en del, dålig väderlek under hösten gjorde en del. Vid månadsskiftet oktober—november var det precis som om det gamla överflödet plötsligt hade slagit om i brist, och det var så pass stor brist, att till jordbruksnämnden kom — jag nämner det för att illustrera förhållandena — begäran om rätt att importera finskt fläsk över Haparanda bort till Värmland, alltså ett arrangemang, som varit mycket fördelaktigt för statens järnvägar. Den import, som ägde rum, var visst inte liten, den ägde rum huvudsakligen över Stockholm, och dessutom var det någon ökning av den regelbundna importen över de norrländska hamnarna. Importen var visst inte liten i förhållande till Stockholms normala konsumtion, och framför allt fingo alla affärsmän reda på att importen kom att ges nödig storlek för att återföra priset till visst belopp. Detta vilade på ett fullkomligt enhälligt beslut inom jordbruksnämnden, där således representanterna för jordbruksintressena voro av samma mening som representanterna för konsumentintresset. Man hade klart för sig, att det i längden skulle vara ytterst olägligt för jordbruket, om fläskpriset skulle stiga upp till en sådan spets, att det föranledde ökad produktion med oundvikligen följande betydande prisfall. Vi kunna till nöds klippa av en stigning i fläskpriset, men att hindra ett prisfall på den inhemska marknaden för en sådan vara som fläsk är mycket, mycket svårare.

Om effektiv reglering av virkesimporten. (Forts.)

I enlighet därmed beslöt man också helt enkelt, att så mycket fläsk skulle få importeras som behövdes för att få ned priset till det värde 1.35, som det blev, eller 1.30, som det borde ha blivit.

Jag har bara velat lämna denna upplysning utan att låta den på något sätt gälla som ett inlägg i den just nu aktuella frågan.

Herr Heiding: Herr talman! Jag skall endast be att få säga några ord till herr Hamrin. Jag har inte åsyftat något mindre bolag i Jönköpings län eller alls några företag där, utan det var ett bolag som ligger invid kusten, där jag hade tillfälle att själv se, att man importerade mycket stora mängder massaved. Jag talade vid skogsintresserade där om saken, och de tyckte, att det var alldeles onödigt att företa denna import. Om det är samma bolag som åsyftas i utskottets utlåtande, kan jag inte säga, men jag vet som sagt själv, att det var en mycket stor import dit. Samma företag kunde 1927 betala 8.50 per kubikmeter, medan det nu inte har betalat mer än 6.75 och förut varit nere i 6.25.

Herr Hamrin talade om vinsterna, och anförde ett bolag som under de senaste åren icke lämnat någon vinst. Ja, så kan visst vara fallet, om man tar ett enstaka företag. Ett sådant pappersbruk kan vara överkapitaliserat. Det har satts in alldeles för mycket kapital, så att det inte kan förränta sig eller lämna någon vinst, men i regel ha massafabrikerna gått bra under de sista åren, och för några år sedan hade de högkonjunktur. Om inte just det bolag, som åsyftades av herr Hamrin, kunnat göra några vinster eller betala av någonting, så är det en sak, som jag inte känner till, men faktiskt ligger det så till, att genom den import, som förekommer, finns det ingen möjlighet för skogsägarföreningarna att göra den nytta, som åsyftas med deras arbete. De bli faktiskt lamslagna, om företagen säga till dem: vi köpa inte av er, ty vi skola importera virke i stället. Så länge detta förhållande råder, går det inte att få någon ordning eller reda på marknaden. Jag tycker, att det skulle vara önskvärt för industrierna själva, om de kunde få köpa större poster virke av skogsägarföreningarna än att köpa dessa småposter än här och än där. Det skulle väl i längden ställa sig fördelaktigare för bolagen, om så bleve fallet. På vissa håll i landet har man ju också beaktat det arbete, skogsägarföreningarna nedlagt, och industrierna köpa allmänt på vissa orter av skogsägarföreningarna. På en del håll göra de det däremot inte, utan där tillgriper man dessa importmöjligheter för att därmed hålla priserna nere.

Herr Tamm, Gustaf: Herr talman! Jag hade inte alls tänkt lägga mig i denna debatt. Jag hade överhuvud taget inte alls väntat, att det skulle bli någon debatt om denna fråga. Men det var några synpunkter, som framhöllos särskilt av herr von Heland och som jag ansåg skulle kräva ett litet om inte bemötande så dock klarläggande.

Herr von Heland framhöll, att det knappast är riktigt och att det framför allt är beklagligt, att våra skogsarbetare för närvarande skola ha så rysligt låga löner, medan industribolagen visa sig vara i stånd att betydligt öka sågverksindustriarbetarnas löner. I det fallet vill jag helt och fullständigt instämma med herr von Heland. Detta anser jag såsom skogsman vara ett av de allra beklagligaste realförhållandena på vår nuvarande arbetsmarknad. Ty det är en skriande skillnad mellan vad skogsarbetarna få — de kunna, om jag tar exempel från mina trakter, förtjäna 4 eller i lyckligaste fall 5 kronor om dagen — under det att sågverksarbetarna kunna med kanske mindre ansträngande arbete förtjäna det dubbla. Men å andra sidan tror jag inte, att man får säga, att den väg, som här beröres, skall på något vis kunna inverka på

Om effektiv reglering av virkesimporten. (Forts.)

det förhållandet. Att överhuvud taget sågverksindustrien eller trävaruindustrien har kunnat betala denna höjning till industriarbetarna har ju uteslutande berott på en mycket långt gående rationalisering, som — efter vad vi också se — beklagligtvis dock lett till det resultat, som ofta följer med en rationalisering, nämligen en mycket stark inskränkning av den levande arbetskraften där. Hur denna fråga skall kunna lösas, som både herr von Heland och jag äro intresserade av, att förbättra våra skogsarbetares löner, vet jag inte, men jag skall med största nöje samarbeta med herr von Heland, om något praktiskt projekt kan framkomma till frågans lösning.

Den fråga, som det här rör sig om, är ju egentligen frågan om import eller icke import av råvaror. Den import, som för närvarande sker, torde vara av ganska begränsad omfattning, och skulle den trots detta kunna leda till att pressa ned priserna på hemmamarknaden, då instämmer jag med herr von Heland och motionärerna i att den absolut är av ondo. Men jag tror inte, att så är förhållandet. Det har nog varit under de sista åren större utbud på råvaror till skogsindustrien och trämasseindustrien än vad de kunnat smälta. Detta har i sin tur åtminstone på många ställen bidragit till att pressa priserna. Detta har ju i viss mån berott på omöjligheten att driva upp exporten — det sades ju mycket riktigt förut, att man här huvudsakligen arbetar för export. Men, mina herrar, om vi nu t. ex. gå till de norrländska sågverken, så ha vi alldeles uppenbart fått klart för oss på sista tiden, att det råder stor råvarubrist, när det gäller åtminstone en del av Västernorrlands sågverk. Man har sedan många år tagit timret från Norrbotten. Nu vilja vederbörande stoppa upp detta och säga: Vi skola förädla detta själva däruppe i Norrbotten. Det kan hända, menar jag, att den dag kommer, då vi få råvarubrist helt enkelt, inte minst för de norrländska sågverken och överhuvud taget även för massaindustrien där. Då kan det vara ett verkligt starkt intresse för hela vår norrländska trävaruindustri att få importera råvaror för att kunna hålla rörelsen vid liv. Men jag anser, att detta i så fall inte på något sätt skall behöva komma att inverka på den inhemska prissättningen i vårt land.

Jag vill med dessa ord egentligen bara varna för att man på något sätt nu skulle försöka utan vidare stoppa upp all import av råvaror, bara därför att man tror, att det på en eller annan punkt skulle ha bidragit till en prisnedsättning. Däremot anser jag, att det är högst önskvärt, att man har uppmärksamheten riktad på att denna import icke kommer att verka i prisnedsättande riktning. Herr von Heland uttalade där, att bevillningsutskottets ordförande inte på något sätt kunnat övertyga honom om att denna import icke skett just i syfte att pressa ned råvarupriserna. Jag tror inte, herr von Heland, att herr von Heland skall kunna få något belägg på att detta är riktigt, ty det händer också, såsom utskottets ordförande uttalade här förut, många gånger, att en trävaruindustri behöver råvaror av visst högre kvalitet än vad orten kan prestera. Vi känna t. ex. till det egendomliga förhållandet, att från Sundsvallsdistriktet levererade trävaror i allmänhet betalas högst av alla i hela Sverige. Nu har man hittat på att plocka ned timmer från Norrbotten till Sundsvall, och så får man ett pund mera per standard för det sågade virket ur dessa råvaror där nere, men om man säljer virket från Norrbotten direkt, blir priset ett pund lägre per standard. Vi se ju, att det kan vara andra omständigheter än priset, som kunna spela någon roll vid anskaffningen av råvaror till förädling.

Ja, herr talman, jag har ingenting annat att anföra än att jag hoppas, att dessa frågor, som herr von Heland syftat på och som ligga honom liksom mig varmt om hjärtat, huru våra skogsägare skola kunna få bättre betalt för sina skogsprodukter, skola nå en lösning. Men det är en sak, som inte skall sammanblandas med den fråga som vi nu behandla. Till herr Heiding vill jag

Om effektiv reglering av virkesimporten. (Forts.)

säga, att jag mycket sympatiserar med skogsägarrörelsen, och jag önskar den all framgång och lycka i dess arbete, men vi skola inte ensidigt inrikta oss på att säga att den här importen överhuvud taget är av ondo. Jag tror, att vi, som herr Björnsson sade, kanske skola se på frågan litet mera allsidigt och på en bredare front. Då tror jag, att både skogsägarna och skogsägarföreningarna, skogsarbetarna och även skogsindustrien skola kunna känna sig ha nytta av att industrien överhuvud taget hålles uppe och i gång, även om detta eventuellt skulle komma att kräva import av råvaror, om vi inte ha tillräckligt med sådana kvantitativt och kvalitativt på vissa platser.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Jag begärde ordet egentligen med anledning av att representanten för motionärerna här vill envisas med att slå fast, att så länge denna import får lov att pågå, kunna inte skogsägarföreningarna komma till något resultat med sin verksamhet. Jag vill ytterligare understryka, att det måste vara en felsyn, när importen är så försvinnande liten gentemot de kvantiteter, som förbrukas här i landet. Därtill kommer, att av denna lilla procent, som har importerats, det mesta — enligt 1933 års skogssakkunnigas uppgifter — införts från Norge flottledes. Det är då fråga om gamla handelsförbindelser, som funnits i alla tider och som av naturliga skäl måste fortsätta. I gränstrakterna förekomma ju vissa utbyten både på det ena och det andra området, och dessa kan det inte vara lämpligt att stoppa upp. Det är inte heller den konkurrensen, tror jag, som motionärerna åsyftat. Men inom bevillningsutskottet ha vi undersökt detta förhållande, och vi ha kommit till ett enhälligt resultat, att vi inte kunna göra något annat än upprepa samma uttalande som vi ha gjort tidigare år, nämligen att vi få anhålla, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet på detta förhållande. Skulle några missförhållanden uppstå, som behöva rättas till, så förmoda vi, att Kungl. Maj:t är villig att göra detta. Inte kan man sitta i utskottet eller riksdagen och reglera avlöningsförhållandena emellan parterna och ställa det till rätta på det sättet. Det är väl ogörligt på detta område. Herr von Heland framhåller, att ett för stort kapital har blivit investerat i vissa industriella anläggningar, och det är möjligen riktigt, men om det inte ger någon avkastning alls, hjälper det ju inte, om man än skriver ned kapitalet aldrig så mycket. Från industriellt håll kan man för resten svara med samma mynt och peka på att för stora kapital äro investerade i skogarna, och även där få nedskrivningar ske, så att virket kan säljas billigare. Men jag tror inte, att det är någon, som kommer med något sådant, och därför tror jag inte heller, att det finns någon anledning att på skogsägarhåll alltför hårt kritisera motpartens ställning. Vi ha som sagt blivit övertygade om att vi inte kunna komma till något annat resultat, men det är klart, att när herr von Heland säger, att han inte har blivit övertygad, så ligger det så till, att om man inte vill bli övertygad, kan man inte heller bli det.

Herr von Heland: Herr talman! Herr Tamm ansåg det i likhet med mig vara beklagligt med löneklyftan mellan skogsarbetare och skogsindustriens arbetare, men han visste intet medel för närvarande att klara av den saken. Han pekade också på, att skogsindustriarbetarnas högre löner berodde på, att denna industri kunnat rationalisera driften. Men varför skulle denna industriens rationalisering komma endast denna arbetargrupp tillgodo.

Nu frågade herr Tamm också: hur skall man komma till rätta med dessa förhållanden? Jo, från skogsägarehåll och från skogsarbetarehåll har man funnit ett medel: att gå till organisation. Det är ju tidens lösen, när man vill pressa sig till så pass mycket, som det finns möjlighet till. Och det är det, som både skogsägarna och skogsarbetarna hålla på med, men det är just då,

Om effektiv reglering av virkesimporten. (Forts.)

som vi komma att mötas av denna import, som vi här påtala. Och när utskottets ordförande säger, att jag inte vill förstå det han säger, så får jag säga, att jag kan giva samma replik till utskottets ärade ordförande, att han inte vill förstå vad jag säger.

Denna import anser jag alltså kunna användas för att hålla tillbaka den prisstegring, som vi försöka skapa fram genom vår organisation.

Så vill jag göra den lilla anmärkningen till herr Hamrin, att även om en köpare köper till ett högre pris än den allmänna marknadens, så kan han använda dessa köp till att pressa ned det övriga, som han önskar köpa. Jag tror, att kammaren måste hålla med mig om, att detta är möjligt. Och jag menar, att man har använt sig av detta system, och man har även använt denna virkesimport för att hålla tillbaka skogsägarnas organisationsmöjligheter. Man har sökt på det sättet få in en sprängkil, så att inte skogsägarna skulle kunna hålla fast vid sina gemensamma utbud av skog.

Till slut vill jag ytterligare understryka vad jag nämnde i mitt första anförande, att jag har påtalat detta förhållande inte endast ur skogsägarnas synpunkt utan även därför, att när man gått in för kvottilldelning av exporten och gör en import av råvaran, så minskar man ju själva möjligheten för svensk råvara att komma i åtnjutande av denna kvottilldelning, och i samma mån minskar man arbetsmöjligheterna. Och jag vill ifrågasätta, huruvida det är en klok åtgärd av statens myndigheter att inte fästa något avseende vid, att arbetsmöjligheterna på så sätt minskas.

Herr Nilsson, Bernhard: Herr talman! Jag har begärt ordet för att framhålla en synpunkt, som ej tidigare framkommit i debatten. Jag gör det därför, att jag är boende rätt nära, endast några kilometer från det bruk, som avses i utskottets utlåtande å sid. 2, alltså ett av de bruk, som importerat från Finland, och väl känner förhållandena. Importen under förra året har utgjort cirka 10 % av årskonsumtionen. Konsumtionen vid företaget utgör cirka en kvarts miljon kubikmeter massaved om året. Detta bruk hade råvarubrist. Det är inte något tvivel om den saken. Det fanns ej någon massaved att köpa i trakten. Detta kan bero på olika omständigheter, t. ex. hurudan vintern varit: man har ibland ej kunnat få fram virke i tillräcklig mängd. Och naturligtvis kan bristen också till stor del bero på de priser, som bruket betalat. Men den särskilda anledningen till att bruket just då importerade var, att genom det handelsavtal, som träffats med Amerika enligt riksdagens beslut i fjol, kom detta bruk att få en större möjlighet att exportera sina produkter till Amerika och därigenom en oförutsedd ökad tillverkning. Det gällde då för bruket att antingen avstå från den ökade tillverkningen och ej köpa något utifrån eller också exportera till Amerika det man kunde exportera och skaffa den nödiga råvaran därifrån densamma kunde anskaffas. Jag anser att brukets åtgärd att anskaffa den nödiga råvaran skall bliva till fördel från skogsägaresynpunkt, därför att därigenom att bruket fick en större kontingent i exporten till Amerika skapats möjlighet för bruket att framdeles köpa mera massaved från orten och även betala högre pris för densamma. Från skogsägaresynpunkt anser jag sålunda att detta medför en fördel. 700 stycken skogsägare uppvaktade bruket och protesterade mot importen. Jag har inte kunnat förstå denna uppfattning, därför att jag anser, att det var en nödfallsåtgärd, som bruket vidtog just vid detta tillfälle, och som blir till fördel för orten i fortsättningen. Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt.

Herr statsrådet *Schlyter* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 120, angående överlåtande till Skövde stad av kronans andelar i vissa samfälligheter å Billingen;

nr 140, med förslag till ändrad lydelse av § 86 regeringsformen, § 38 riksdagsordningen samt §§ 1 och 2 tryckfrihetsförordningen;

nr 145, angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 155, angående förhöjd ersättning till A. F. H. Persson i anledning av skada, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 184, med förslag till lag om ändrad lydelse av 75 § stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142) m. m.;

nr 186, angående befrielse för tyghantverkaren G. E. Rahm från viss ersättningsskyldighet;

nr 189, angående gäldandet av vissa kostnader i anledning av jagaren Klas Ugglas grundstötning m. m.;

nr 190, med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen m. m.;

nr 191, med förslag till ändrad lydelse av § 6 mom. 10, § 16 och § 26 riksdagsordningen;

nr 203, angående befrielse för furiren vid Kronobergs regemente I. H. Persson och Gunnar Gideon Magnusson från viss betalningsskyldighet;

nr 205, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 § 3 mom. lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd; samt

nr 207, med förslag till ändring i hälsovårdsstadgan m. m.

*Ang. importen
från Finland
till Norr-
botten.*

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 14, i anledning av väckta motioner om begränsning av importen av vissa varor från Finland till Norrbotten.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 251, i första kammaren av herr *Carlström* m. fl. samt nr 607 i andra kammaren av herrar *Johansson* i Tväråselet och *Nilsson* i Antnäs, hade hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående i motionens motivering påtalade förhållanden och att de förslag, som därav kunde föranledas, måtte framläggas för 1937 års riksdag.

I motionerna hade bland annat framhållits, att den betydande importen av vissa jordbruksalster och skogsprodukter från Finland till Norrbotten medförde ett ovanligt lågt prisläge å dessa varor samt att de skadliga verknin-garna av berörda import gjorde sig särskilt kännbara för Tornedalens jordbrukare.

Utskottet hade i det nu förevarande betänkandet på åberopade grunder hem-ställt, att de likalydande motionerna I: 251 av herr Carlström m. fl. och II: 607 av herrar Johansson i Tväråselet och Nilsson i Antnäs, om begränsning av importen av vissa varor från Finland till Norrbotten, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr Carlström: Herr talman! Denna fråga sammanhänger på visst sätt med den närmast föregående mycket segslitna frågan. Det gäller dock inte här skogens produkter utan produkter, som härröra från den mera örtartade floran.

Som bekant har det förekommit och förekommer alltfört en betydande im-port av lantbruksprodukter från Finland, framför allt till Norrbotten. Denna

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

import har tidigare huvudsakligen varit begränsad till själva gränsområdet, men den sträcker sig numera över hela Norrbotten, och vi kunna gott säga, att Norrbotten numera fyller sitt huvudsakliga underskott av animaliska produkter genom import från Finland. Denna import har emellertid framkallat en mycket stor prissänkning på motsvarande produkter i Norrbotten och inte minst i Torneådalens. Dessa prissänkningar ha varit så pass stora, att de medfört mycket svåra ekonomiska verkningar för jordbrukarna däruppe. Det är på grund av de bekymmer i ekonomiskt avseende importen medfört, som dessa motioner ha framförts i riksdagen.

Då man nu tar del av bevillningsutskottets föreliggande utlåtande kan man lätt få den uppfattningen, att utskottet underskattat de olägenheter, som de norrbottniska jordbrukarna och framför allt gränsbygdens jordbrukare fått vidkännas genom ifrågavarande import från Finland. Utskottet bestrider visserligen inte förhandenvaron av de av motionärerna angivna ekonomiska verkningarna av importen, men däremot saknas i utlåtandet ett direkt medgivande icke blott av att den påtalade svårigheten för de norrbottniska jordbrukarna är tillfinnandes utan även av att ett snabbt ingripande för rättelse av dessa förhållanden är påkallat.

Efter att ha lämnat en redogörelse, som åtminstone delvis inte har något samband med här ifrågavarande spörsmål, inskränker sig utskottet till ett yttrande på 5 rader av följande lydelse:

»Då av den lämnade redogörelsen framgår, att utredning pågår rörande de förhållanden, varunder jordbruket arbetar i Norrland, och då utskottet förutsätter, att av motionärerna framförda synpunkter därvid tagas under omprövning, föreligger enligt utskottets uppfattning icke anledning för riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t påkalla utredning i hithörande ämnen.»

Utskottet förutsätter således inte såsom motionärerna, att det är nödvändigt att vidtaga åtgärder för undanröjande av den pristryckande verkan, som importen kan ha på prisbildningen. Åtminstone är utskottets uttalande på den punkten mycket svävande. Man hänvisar till en inom jordbruksnämnden pågående utredning, som även skulle komma att uppmärksamma de speciella förhållanden i Norrbottens län, som det här är fråga om. — Ja, detta är gott och väl, men nog hade det väl ändå varit önskvärt att få ett mera positivt uttalande från utskottets sida.

Tyvärr kommer detta uttalande — om det blir riksdagens — att väcka stor besvikelse hos alla dem, vars ekonomiska intressen det här gäller, nämligen hos Norrbottens och inte minst Torneådalens jordbrukare, som drabbas hårdast av pristrycket. Ty att märka är, att den av utskottet åberopade av jordbruksnämnden påbörjade utredningen omfattar alla de förhållanden, varunder jordbruket arbetar i *hela* Norrland — sålunda en mycket omfattande utredning, som, såvitt den skall få något värde, måste bli mycket ingående, varför den inte är att förvänta på riksdagens bord inom närmaste framtiden. Att sammankoppla här ifrågavarande spörsmål, som är ett alldeles speciellt Norrbottens- och gränsbygdsintresse, med sagda mycket omfattande utredning synes på intet vis vara påkallat.

Ehuru jag till fullo inser, att riksdagen nu inte är beredd att fatta annat beslut än vad utskottet föreslagit, kan jag ändå inte underlåta att i detta sammanhang påpeka vissa förhållanden, varåt inte givits uttryck i motionerna.

Utskottet erinrar om, att Kungl. Maj:t med stöd av bemyndigande av 1924 års riksdag förordnat, att levande nötkreatur och får, kött av nötkreatur och får, kött av häst, fläsk samt konserver av dylikt kött eller fläsk icke må i riket införas utan särskilt tillstånd av statens slakterinämnd eller, sedan denna uppgått i jordbruksnämnden, av denna senare nämnd.

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

Utskottet vill naturligtvis härmed säga: här finnes redan en säkerhetsventil för reglering av införsel av ifrågavarande produkter. Detta bestrides ju inte heller, men då man ser på förhållandena, sådana de gestaltat sig i Norrbotten, kan man inte säga, att detta instrument handhaves på sätt riksdagen avsett, nämligen att vara ett medel för stabilisering av priserna på hemmamarknaden och hålla dessa på en rimlig nivå.

Motionärerna äro naturligtvis fullt medvetna om, att det med Finland träffade handelsavtalet måste hållas. Detta är desto mera angeläget från rikssynpunkt som handelsavtalet är för Sveriges vidkommande gynnsamt. I motionerna ha ju inte heller ifrågasatts någon minskning av enligt handelsavtalet för Finland medgivna exportmaximikvantiteter av kött och fläsk till Sverige. Men vad som förefaller anmärkningsvärt är, att dessa maximikvantiteter överskridits i så stor utsträckning.

Jag tillåter mig här att anföra ett par siffror rörande denna import.

Enligt uppgift från tullverket infördes det till Sverige från Finland under år 1935 sammanlagt 1,250,000 kg. kött, varav ungefär 1,009,000 över Haparanda. Vad beträffar siffran för hela Sverige är detta dubbelt mera än vad som är angivet såsom maximum i handelsavtalet och beträffande importen till Haparanda $2\frac{1}{2}$ gång mera än handelsavtalet har angivit. Jag vill samtidigt nämna siffran för sista månaden, d. v. s. för februari. Då var importen över Haparanda av nötkött 120,560 kg., alltså mer än 3 gånger den tillåtna maximumsiffran enligt avtalet, om vi slå ut denna årssiffra per månad. Nu tycker man ju, att det är egendomligt, att detta instrument, som staten nu verkligen har, och som är avsett till att reglera importen på sätt jag har sagt, skulle användas på detta sätt, i synnerhet då det kommer att medföra dessa för Norrbottens jordbrukare så kännbara verkningar. Man räknar med — tyvärr är inte någon absolut säker undersökning gjord på området — att priset per kilogram färskt kött däruppe håller sig mellan 20 och 30 öre lägre genom denna import än det skulle vara, därest priset skulle stabiliseras på sätt tidigare skett, d. v. s. de mellansvenska priserna skulle få vara rådande, plus den frakt, som det blir dit upp.

Bevillningsutskottet åberopar vidare det av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet vid förra årets riksdag gjorda uttalandet, att prisbildningen å de olika jordbruksprodukterna, i den mån så kunde ske, borde lämnas fri för att en bättre jämvikt mellan produktionens storlek inom de olika jordbruksgränarna samt föreliggande avsättningsmöjligheter skulle ernås.

Jag kan ändå inte tänka mig, att bevillningsutskottet med detta påpekande menat, att det norrbottniska jordbruket under trycket av importen från Finland av billiga jordbruksprodukter skall anpassa sin produktion med hänsyn till denna import. Men om utskottet inte avsett något sådant då kan man inte heller säga, att detta är det sammansatta utskottet vid förra årets riksdag gjorda uttalande har något samband med här ifrågavarande spörsmål. Norrbotten är ju ett underskottsområde, och någon överproduktion av här ifrågavarande produktslag kan man inte tala om. Och vad angår anpassningen av produktionen så äro ju dessa möjligheter här mycket begränsade. Den jordbruksproduktion, som man kan bedriva där uppe, är endast foderproduktion med därtill anknuten kreatursskötsel. Det kan inte odlas spannmål i någon egentlig utsträckning. Man odlar visserligen litet korn och havre, men någon brödsäd i egentlig mening, alltså råg och vete, kan man inte odla, utan dessa sädesslag måste man förskaffa sig genom direkta inköp. Det är alltså foderproduktion med därtill hörande kreatursskötsel, som är det enda möjliga där uppe. Nu tycker man också, att det är någonting egendomligt, att då staten tidigare vidtagit åtgärder för upphjälpande av jordbrukets prisnivå i andra

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

delar av landet man här uppe, när det gäller en så pass viktig produktion, som produktionen av kött i alla fall är och som är en oundgänglig binäring till mjölkproduktionen, inte har vidtagit några åtgärder utan tvärtom tillåtit här påtalade omständigheter, som haft denna ödeläggande inverkan på köttproduktionen.

En annan sak, som också är påpekad i motionen, är den relativt stora import av hö, som förekommer till Norrbotten. Anledningen till denna stora import är ju den, att finnarna sälja sitt hö till ett mycket billigare pris, och i detta fall kan man möjligen tala om en viss anpassning efter dessa förhållanden. Man håller inom Norrbotten uppenbarligen mera djur än man skulle kunna hålla enbart på den egna höproduktionen. Men man måste ändå säga, att denna import av hö i stort sett är av ondo. Den är ett hinder för jordbrukets utveckling. Höet är så pass billigt, att det inte anses lönande att verkställa nyodling på de marker, som ändock äro synnerligen lämpliga för sådan.

Nu tycker man också, att när staten står i begrepp att vidtaga åtgärder för utveckling av jordbruket, särskilt just däruppe i Norrbotten och även i Västerbotten, genom nyodling, genom anläggning av nya jordbrukslägenheter på nu befintlig oodlad mark, man under sådana förhållanden samtidigt borde se till, att jordbruket får tillräcklig bärighet. Med andra ord, att man skall kunna få tillräckligt betalt för den produktion, som man skall få fram från dessa jordbruk.

Ja, herr talman, det är klart, att det inte finnes några utsikter att här få ändring i vad utskottet föreslagit, men jag kan i alla fall inte göra annat än yrka bifall till vad motionärerna hemställt, ty vad de hemställa om det är ju en snabb utredning, som kan leda till en ändring av dessa förhållanden. Och nu, när den utredning, som skulle röra dessa speciella förhållanden, blir sammanknippad med den stora utredningen, som omfattar jordbruksförhållandena i hela Norrland, så befara vi, att detta kommer att dröja för länge, och att verkningarna av påtalade förhållanden komma att bli än mera ödeläggande.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Den här föreliggande motionen utmynnär i, att riksdagen skulle skriva till Kungl. Maj:t och anhålla om en utredning inom det område, på vilket motionen rör sig. Den siste ärade talaren slutade med att påkalla en snabb utredning och yrkade alltså bifall till motionen.

Bevillningsutskottet har konstaterat, att dessa frågor blevo berörda redan föregående år i det mycket vidlyftiga yttrande, som vi då fingo från sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet. Det framhölls då, att det borde bli en översyn över förhållandena där uppe. Man borde se till att kunna få avvägningar, som skulle vara så lämpliga som möjligt. Och utskottet konstaterar också, att en utredning pågår, och det torde då inte finnas någon möjlighet för oss att på frågans nuvarande stadium komma med något speciellt resultat eller yrkande. Vi ha därför inte ansett, att vi borde låta vårt betänkande utmynna i ett förslag om skrivelse, utan vi ha endast i motiveringen konstaterat, att utredning pågår och att därför en skrivelse nu är onödig.

De påpekanden, som den ärade talaren gjorde i sitt anförande, finner jag för min del vara i mångt och mycket synnerligen beaktansvärda, och jag hoppas, att han låter dem komma fram till utredningen, och att denna tar vederbörlig hänsyn till dem.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Björnsson: Herr talman! Ehuru den ärade motionärens framställning icke utmynnade i ett yrkande om bifall till motionen, så skulle jag ha

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

kunnat låta därvid bero, men efter min uppfattning gav hans framställning av läget uppe i Norrland en oriktig belysning av det problem det här gäller, så till vida som han å ena sidan gled utomordentligt lätt förbi de svårigheter, som råda för att få ordning på problemet i fråga, men å andra sidan, så vitt jag förstod, helt avstod från att nämna vad som verkligen har gjorts för att komma till rätta med dessa svårigheter.

Till att börja med vill jag konstatera, att i motionärens anförande en viss klarhet gjorde sig gällande. Man fick inte riktigt klart för sig vilka delar av Norrland han närmast hade i tankarna vid det ena eller det andra tillfället. Han sade: tidigare ha vi haft svårigheter i den närmaste gränsbygden. Nu ha dessa svårigheter brett ut sig längre åt väster och söder — jag hörde inte tydligt hans ord, men jag fattade, att det var meningen — till området bakom själva gränsbygden.

Vad då beträffar Torneådalen, alltså gränsbygden i ordets egentliga mening, så kommer det naturligtvis alltid att där kvarstå utomordentliga svårigheter att reglera priserna på livsmedelsmarknaden, på grund av den möjlighet till smuggling, som där finnes. Jag kan belysa detta med ett exempel, som jag fick en liten erfarenhet om. Vi ha en tull på 50 kronor per styck för hästar. För 5 å 6 år sedan rådde hästsjuka i Finland, och på den grund tvingades den, som i gränsbygden ville köpa en finsk häst från andra sidan älven, att föra den ned till Haparanda, hålla den i karantän, och när den så efter karantänstidens utgång var befunden smittfri fick den föras upp 12—15 mil, eller vad det kunde vara, till Pajala eller någon annan ort. Tullmännen däruppe hemställde då till vederbörande, att man skulle försöka få detta karantänstvång upphävt, ty så länge man bara hade tullen på 50 kronor per styck att betala, erlade folk den gärna vid gränsövergången, men när de fingo denna extra pålaga att nödgas skicka en häst flera dagsresor ned till en karantänspats och så upp igen, så smugglade de över hästarna.

Svårigheterna just nu bli särskilt kännbara därför att man har en mycket stor skillnad i pris på olika sidor om gränsen. Detta är naturligtvis kristids-svårigheter, men de äro sannerligen inte lätta att avhjälpa genom handelspolitiska åtgärder, utan det går endast genom en skärpt bevakning. Man kan sätta i fråga vissa inskränkningar i den begränsade handelsfrihet, som av ålder råder vid våra gränser, men nog tål dylika åtgärder ett noggrant övervägande.

Om jag så övergår till de svårigheter, som kunna vara förknippade med prisregleringen beträffande själva gränsbygden i övrigt, så fäste herr Carlström från början, så vitt jag förstod, inte något nämnvärt avseende därvid, ehuru han mot slutet av sitt anförande betonade dem i huvudsak. Jag tror, att man får en mera konkret bild av förhållandena, om man koncentrerar sig till ett par tre varor.

Herr Carlström exemplifierade svårigheterna dels med hö och dels med kött, och då skall jag be att få säga, att frågan om höimporten är en sak, som inte på något sätt berör konsumentintresset. Det är en stridsfråga mellan olika grupper av jordbrukare. Somliga jordbrukare, som inte kunna odla tillräckligt med hö eller få dålig skörd på grund av missväxt, behöva köpa hö. De önska import av det finska höet. Andra jordbrukare, som av en eller annan anledning inte finna lämpligt att hålla en tillräcklig kreatursuppsättning, vilja sälja hö. De ha alltså ett motsatt intresse. Jag skulle tro, att jordbrukskonsulenter av några agrikulturella renlevnadsprinciper, sådana som herr Carlström förfäktade, anse, att det är olämpligt, att folk får basera en kreatursuppfödning på regelbunden import av foder, och jag har speciellt hört det fördömas, att man uppe i våra gruvsamhällen håller kor, som få leva

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

på hö, som importeras från andra håll. Man vill kort och gott i något slags jordbruksteoris intresse förhindra att befolkningen uppe i dessa bygder kan få verkligt färsk mjölk. Jag tror, att man där indirekt kan komma fram till ett konsumentintresse, som emellertid knappast är ekonomiskt, men framför allt sanitärt. Särskilt torde det för barn vara av stor betydelse att få mjölk, som inte undergått mejeribehandling. Den frågan lämnar jag emellertid därhän.

Jag tror uppriktigt sagt inte, att höfrågan spelar så stor roll. Det kan inte vara någon olägenhet för en jordbrukare, att hans granne får köpa billigt hö, om den förre får ordentligt betalt för den mjölk han producerar av sitt eget hö.

Nu vill jag säga, att herr Carlström glömde helt och hållet att erinra om, att man med den nuvarande jordbruksregleringen har sökt att i mycket stor utsträckning tillgodose de speciellt norrländska intressena på mejerihanteringsområde. Man har träffat sådana fördelningsgrunder för mjölkavgiftsmedlen, att det bidrag, som i Norrland utgår per liter producerad mjölk, är väsentligt mycket högre än det, som utgår i andra delar av landet; det växlar, tror jag, mellan 7 och 10 öre per liter. Man har redan tidigare varit inne på den vägen, men denna prisdifferens till Norrbottens förmån har ytterligare ökats, sedan riksdagen förra året fattade sitt beslut och gav direktiv i sådan riktning. Det har skett i sådan utsträckning, att man kan vara tveksam huruvida man inte gått för långt. När man hör, att det kommer folk där uppe och ber att få vara med och bilda mejerier för att få del av denna rikliga tilldelning av mjölkavgiftsmedel, har man anledning befara, att det kan föranleda byggandet av åtskilliga mejerier, som under en annan konjunktur icke bli bäriga.

Men beträffande kött och fläsk, som herr Carlström sedan uppehöll sig vid, tror jag herr Carlström skall finna, att man gjort försök att komma tillrätta med svårigheterna. Själva det fundamentala i herr Carlströms anförande på den punkten var, att man tillät, att det över Haparanda infördes mera än de minimimängder, som fördraget med Finland tvang till. Det är möjligt att så har skett, men herr Carlström försummade att nämna, att det där instrumentet, som heter importreglering, ingalunda är så lätt att handha som han tyckes tro. Jag vet inte, om herr Carlström tagit kännedom om förhållandena på säljarsidan. Man har där i viss mån att göra med en monopolhandel. Det är mycket sannolikt, såvitt jag förstår, att om man hade begränsat sig till den minsta möjliga import, som handelsavtalet kräver, så skulle den importen kunnat vålla större oreda i priserna där uppe än som nu är fallet. Jag vill inte förneka, att priserna äro och ha varit ytterst ojämna. Jag vill nämna, att förhållandena varit sådana, att jordbruksnämnden har haft två av sina ledamöter med biträden där uppe för att på ort och ställe undersöka saken. Jag hörde icke till dem, som voro med. Jag kan således tyvärr inte redogöra för deras erfarenheter med någon större precision, men jag vill omnämna, att man med anledning av de erfarenheter, som då gjordes, ansåg sig nödsakad att åstadkomma ett slags ransoneringssystem i så måtto, att det kött och fläsk, som importeras över Haparanda, numera inte får försäljas hur som helst till återförsäljare i Sverige, utan det skall fördelas till återförsäljarna i proportion till den kvantitet kött, som köpes på den inhemska marknaden, detta för att man skall kunna förhindra, att det låga priset på det importerade köttet skall störa den marknad, som eljest skulle göra sig gällande. Och jag tror herr Carlström skall ge mig rätt, när jag säger, att man redan nu i fråga om fläskmarknaden har kommit ett gott stycke på väg. Köttmarknaden är avsevärt svårare att komma till rätta med, delvis på grund därav, att handeln

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)
inom Sverige med kött ännu inte är så organiserad och lättöverskådlig som handeln med fläsk.

Herr talman! Utskottet har icke åberopat de åtgärder, som redan äro vidtagna. Det finnes efter mitt sätt att se heller ingen anledning att göra det. Utskottet har åberopat den pågående utredningen. Jag vill säga, att när jag först fick höra förslaget att man inom jordbruksnämnden skulle ge sig på en utredning av detta stora problem, så blev jag betänksam och undrade, om jordbruksnämnden vore vuxen denna uppgift. Men när jag sedan av den som skulle tjänstgöra som sekreterare — kanske litet mera — fick höra den plan, som var uppgjord, så kom jag till den uppfattningen, att man sannolikt kunde komma till en åtskilligt klarare bild av varuomsättningen i Norrland än den man nu har och att man därför borde försöka komma så långt man kunde. Men jag vill säga, att det är inte meningen att det skall bli en utredning, som tar årtionden eller ens år, utan vi hoppas, att den skall vara färdig inom några månader. Vi få nöja oss med det resultat man kan nå med en sådan utredning, och jag vill också hoppas, att det skall visa sig möjligt att, trots de svårigheter, som finnas på grund av den oerhörda nivåskillnaden i priser mellan Finland och Sverige och trots att åskilliga förhållanden såväl på den svenska sidan som den finska beträffande handelsorganisation lägga extra svårigheter i vägen, man skall kunna tillmötesgå alla befogade anspråk från de norrländska jordbrukarnas sida. Jag kan försäkra herr Carlström, att det inom jordbruksnämnden icke råder några delade meningar om, att man bör söka komma så långt, men naturligtvis måste man också beakta de ofta ömmande konsumentintressen, som finnas att tillgodose uppe i Norrland.

Herr von Heland: Herr talman! Litet längre fram på föredragningslistan ha vi ett ärende, där riksdagen förmodligen kommer att följa statsutskottet och mot regeringens förslag och med föregripande av en utredning föreskriva skyndsamma åtgärder för att, som det står i utlåtandet, skapa »möjlighet till nödortftig försörjning» för vissa löntagare. Med detta som bakgrund förstår jag, att motionärerna känna sig litet missnöjda över att inte även denna norrlandsfråga blivit behandlad i litet hastigare takt. Jag håller med herr Björnsson, att det är förenat med synnerligen stora svårigheter att ordna denna fråga, men svårigheterna äro ju till för att övervinnas.

Nu efterlyste herr Björnsson detaljer av motionärerna; herr Björnsson drog själv fram en hel del detaljer, och jag vill följa hans exempel och uppehålla mig vid en del ur jordbrukaresynpunkt intressanta detaljer.

Jag vill då först understryka, att dessa svårigheter naturligtvis äro beroende såväl på det kaos, som råder på världsmarknaden, som på skillnaden i levnadsstandard mellan befolkningen i olika länder. I detta aktuella fall beror väl finnarnas konkurrenskraft på en väsentligt lägre levnadsstandard, de mycket låga arbetslönerna och landets lägre valuta.

Nu har jag här samlat en del uppgifter från en mycket omfattande utredning, verkställd av Riksförbundet landsbygdens folk, som har intresserat sig synnerligen mycket för denna fråga. Vad jag nu framhåller är alltså hämtat ur det material, som där föreligger. Det påpekas från RLF:s håll, att det i synnerhet är den fria gränshandels verkningar, som Tornedalens jordbrukare lida av, då ju där bestämmelserna angående licens, tullsatser, köttbesiktningstvång etc. icke gälla.

Nu framhåller man från Riksförbundet landsbygdens folk — och jag anser att det skulle vara mycket önskvärt att regeringen låte undersöka, om det verkligen är förhållandet, ty jag tycker det verkar rätt anmärkningsvärt — att det icke råder någon jämställdhet beträffande gränshandeln, ty finnarna

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

lära enligt uppgift ha fullständig rörelsefrihet att köra omkring och göra af-färer på den svenska sidan, under det att svenskarna av de finska tullmyndigheterna skulle förvägras att göra sammaledes i de finska gränstrakterna. Svenskarna skulle överhuvud taget nekas att försälja mjölk på den finska sidan, under det att finnarna få sälja mjölk i Sverige utan att erlægga mjölk-avgifter.

Jag vill också anföra ett exempel på hur det är med kötthandeln. I detta avseende råda i gränstrakterna fullkomligt abderitiska förhållanden. En familj — fallet är aktuellt — köper en fårkropp i Torneå efter 83 öre per kg, medan minuthandlaren i Haparanda för sitt finska fårkött måste ta 1.40 à 1.50 kr per kg, därför att han efter förtullning, besiktning och dylikt nödgas betala 1.15 kr. per kg för hel fårkropp. Privattfamiljer behöva alltså bara marschera över till Torneå för att förtjäna 32 öre per kg. Det är därför denna trafik blivit så vanlig, och man förstår ju, att järnvägstjänstemän finna det lämpligt att resa gratis ända från Boden upp till Haparanda, där de gå över till Torneå och förse sitt hushåll med mat.

Nu har man också fått klart för sig, att handlarna i Haparanda inte alls se denna gränshandel med obliida ögon, ty även om de förlora på svenskt kött etc., ta de skadan igen genom försäljning av kaffe och socker, som betinga helt andra priser i Finland och som de alltså i sin tur förtjäna på. Men det är jordbrukarna, som få sitta emellan, även om affärsmännen förtjäna lika mycket. Enligt ett protokoll, som jag läst, från Riksförbundet landsbygdens folks sammanträde i Luleå, har man där påtalat, att hö- och köttimporten varit kännbar ända nere i Luleå. Då kommer jag alltså ifrån själva gränshandeln in på denna norrlandsimport, som jag tyckte att motionären huvudsakligen uppehöll sig vid. Vi ha ju en rätt stor import, såsom både herr Björnsson och motionären redan ha omvitnat. Vad hö beträffar, är det tullfritt, och priset har hållit sig vid 4 à 5 öre per kg. Jag skall återkomma till höet om ett ögonblick. Kött är belagt med en tull av 7 öre och fläsk med 12 öre per kg, men trots denna tull, herr Björnsson, är det faktiskt så däruppe, att priset på det kött och fläsk, som föres dit från våra överskottsområden, ändå med nuvarande pris-läge kommer att ligga ungefär 30 öre per kg över priset på finskt kött och fläsk.

Nu vet jag inte, om jag riktigt förstod herr Björnsson, men herr Björnsson flickade in en liten gliring, sådan man ibland får från visst håll, där man säger: »Ja, men se, säljarsidan är i viss grad monopoliserad.» Jag vet inte, om vi skola ta upp en monopoldebatt nu — jag hör nu att herr Björnsson menade att det var på finska sidan, så att jag skall inte gå in på monopolfrågan i dag; den återkommer ju under riksdagens lopp i annat sammanhang. Men när herr Björnsson säger, att den finska säljarsidan är monopoliserad, kan jag också påtala det förhållandet, att det till och med inträffat, att de svenska köparna äro intresserade i exportslakterier på den finska sidan, och det är ju inte vidare trevligt för jordbrukarna att veta om den saken.

Ja, jag skall stanna ett ögonblick vid en annan vara, som nyss varit på tal, nämligen virke och ved, som också införes från Finland. Även denna import drabbar Tornedalens bönder och skogsarbetare hårt, därför att finnarna kunna hålla mycket låga priser. Vad som därvid framför allt spelar in är den billiga arbetskraften på den finska sidan. En finsk skogsarbetare betalas med 6 fmk eller omkring 50 öre per kbm för huggning, under det att de svenska skogsarbetarna däruppe måste betalas med upp till 1.75 kr per kbm. Man kan förstå, vilka konsekvenser detta skall ha.

Sedan är det en sak, som jag tycker borde intressera socialdemokraterna li-tet. Det är nämligen så, att det icke bara är varor, som importeras till vårt

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

land, utan också arbetskraft, trots att vi ha arbetslöshet, särskilt kvinnlig arbetskraft för ladugårdsarbete. Enligt de uppgifter, som jag fått, följa dessa kvinnliga arbetarkrafter professor Myrdals råd och gifta sig, då de kommit över på den svenska sidan, men det är ett tråkigt förhållande med dem. Det har nämligen påståtts, att dessa finska invandrare oftast falla fattigvården till last efter en tid, och enligt en uppgift, som jag hämtat ur socialstyrelsens utredning av år 1934, skulle fattigvårdsbidragen till finska invandrare kosta staten 100,000 kronor.

Jag har dessutom tagit del av en inläga från Norrbottens lantmannaförbund, som påtalar ett annat förhållande, vilket jag tycker att de, som äro intresserade av den svenska industrien, borde fundera litet över. Det förhåller sig nämligen så, att man i Finland kan köpa svensk superfosfat 1 kr. billigare per 100 kg än vad samma vara kostar den svenska jordbrukaren i Norrbotten. Det är väl för att främja det finska jordbruket i konkurrensen med det svenska jordbruket i Norrbottens län, som denna prisskillnad råder. Man kan åtminstone spydigt ifrågasätta, om detta är skälet.

Ja, sedan återkommer jag till höfrågan, som också herr Björnsson var inne på. Under vinterhalvåret 1933/1934 importerades cirka 17,000 ton finskt stråfoder — även denna uppgift härrör från Norrbottens lantmannaförbund. Nu säger herr Björnsson: Ja, det är så olika vad jordbrukarna önska därvidlag, och somliga önska få billigt stråfoder. Men jag undrar just, i likhet med motionären: är det lyckligt, när vi gå in för att skaffa arbete och skapa nya jordbruksenheter, att vi samtidigt förhindra en bärig odling av billigt stråfoder i Norrland? Detta är väl dock detsamma som att ge med ena handen och ta med den andra, eller som om högra handen inte visste vad den vänstra gjorde. Och vad blir följden av denna stråfoderimport till dessa »industri-fabriker för mjölk», som man kallar dem bland oss jordbrukare? Ja, resultatet kan man finna i Norrbottens läns producentförenings styrelseberättelse, där det heter, att mjölkförsäljningen vid malmfälten minskat även i år och är, jämfört med 1930, för mjölk 35 % och för grädde 40 % mindre. Det beror just på att man vid malmfälten bedriver industriellt betonad mjölkproduktion i stället för vanlig mjölkproduktion.

Jag har också tagit del av ett intyg från matvaruhandlare i Haparanda, som däri erkänna, att enbart den tull- och besiktning fria införseln av kött, fläsk, smör och ägg medfört en betydande minskning i omsättningen. Man har till och med gjort vissa beräkningar över hur mycket av omsättningen i Haparanda som är finsk och hur mycket som är svensk. Jag skall ett ögonblick stanna vid äggen. I det avseendet meddelar ägghandelsförbundet däruppe, att när prisskillnaden mellan finska och svenska ägg är 20 öre, lyckas man på ett ungefär bli av med de svenska äggen, men när prisskillnaden stiger till 50 öre, måste man från Norrbottens underskottsområde, om jag får använda uttrycket, »exportera» 90 % av äggproduktionen söderut.

Dylika exempel visa ju, att det är något galet med denna gränshandel och denna import, som för närvarande får försiggå. Jag kan inte inse, att statsmakterna handla på ett klokt sätt, då de tillåta dylik gränshandel och import, samtidigt som vi vilja skapa nya jordbruksenheter och söka förbehålla den svenska konsumtionen åt den svenska produktionen.

Nu var det mycket glädjande att höra, att en av jordbruksnämndens ärade ledamöter under debatten visade så stort intresse för denna fråga och att han här förklarade, att utredningen förmodligen skulle kunna vara färdig om en månad, och att han hoppades, att det skulle visa sig möjligt att tillmötesgå alla befogade anspråk. Jag vill ta fasta på detta herr Björnssons löfte och där-

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

med förklara mig nöjd med dagens debatt. Jag har följaktligen, herr talman, intet yrkande.

Herr Sandström: Herr talman! Såsom en av motionärerna i den föreliggande frågan, vars lyckliga lösning är av synnerlig vikt för Norrbottens jordbrukande befolkning, ber även jag att i densamma få yttra några ord.

Av den utredning, som återfinnes i motionen, framgår, att det är högst betydande varukvantiteter, som under de senare åren från Finland över Torne älv införts till Norrbotten. Sammanlagda värdet av denna import uppgick år 1935 till betydligt mer än 14 miljoner finska mark eller omkring 1,400,000 kronor i svenskt mynt. Huvuddelen av importen utgjordes av jordbruksprodukter, framför allt hö, kött och fläsk. Att en så avsevärd import av jordbruksprodukter från Finland ägt rum till Norrbotten, som beträffande sådana varor utgör ett underskottsområde, dit införsel alltså regelbundet måste förekomma, beror i främsta rummet på de finska jordbruksprodukternas prisbillighet. Denna prisbillighet åter har sin orsak i de låga arbetslöner, som äro utmärkande för vårt östra grannland. Att arbetslönerna i Finland äro så avsevärt lägre än i Sverige, har återigen sin grund i den lägre levnadsstandard, som är rådande i Finland. Att den finska valutan också härtill kunnat bidra, torde vara tämligen klart. Härtill komma de låga frakttarifferna på de finska järnvägarna. Dessa låga frakttariffer leda till, att de finska statsjärnvägarna alltid bruka gå med en viss driftsförlust, och denna driftsförlust ersättes årligen av finska statskassan.

De finska jordbruksprodukterna tränga sig alltså över gränsen, när importen obehindrat får fortgå, och produkternas prisbillighet utesluter konkurrens från svenskt håll. Denna övermäktiga finska konkurrens leder ej blott till det förhållandet, att importbehovet ej kan tillgodoses genom införsel från mellersta och södra Sverige, som, om den utländska konkurrensen ej vore för stark, väl skulle kunna leverera de behövliga varorna, utan även därtill — och det är kanske det allra viktigaste — att den jordbrukande befolkningen i Norrbotten och särskilt i Tornedalen blir beskuren möjligheten att själv få avsättning för sina jordbruksprodukter. Detta gäller då särskilt animalieproduktionen av bland annat kött och fläsk. Att befolkningen i Norrbotten, vilken som bekant visar ett starkt nativitetsöverskott, under sådana omständigheter icke stimuleras att öka odlingen av jord för erhållande av större skördar, torde alltså ligga i öppen dag. Detta är från flera synpunkter sett ett mycket mörkt framtidsperspektiv.

Med åberopande av vad i motionen anföres och vad jag nu tagit mig friheten framhålla vågar jag rikta en vördsam vädjan till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, att herr statsrådet ville med uppmärksamhet följa den av utskottet omfördälda, nu pågående utredningen och, sedan densamma blivit slutförd, skyndsammast möjligt söka bringa frågan om reglering av importen av finska jordbruksprodukter till Norrbotten till en tillfredsställande lösning. När jag riktar denna vädjan till herr statsrådet, är jag givetvis ingalunda blind för det förhållandet, att problemet är rätt komplicerat, framför allt på grund av nu gällande bestämmelser i handelstraktaten mellan Sverige och Finland. Men att en importreglering i någon form, som kan skydda Norrbottens jordbrukande befolknings intressen, icke är omöjlig att åvägabringa, torde väl vara ovedersägligt. Den jordbruksidkande norrbottniska befolkningen, särskilt i Tornedalen, väntar med spänning och oro, att från statsmakternas sida något verkliga göres, som kan föra befolkningen ut ur de allvarliga svårigheter, vari densamma utan eget förvållande råkat.

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

Herr **Björnsson**: De båda sista talarna ha understrukt motionärernas önskemål och därom är i och för sig intet ont att säga. Men deras uppfattning, att det skulle vara så lätt att utan vidare tillgodose alla önskemål, som här framkommit, tycker jag är litet egendomlig då man känner till förhållandena.

Man måste ju till en början säga, att i den mån för en god ordning kräves medverkan från de finska myndigheterna, måste det ske genom en frivillig överenskommelse i form av en traktat. Vid en sådan frivillig överenskommelse får man naturligtvis väga de här berörda önskemålen mot andra, och det lär icke vara obekant, att Finland är en av Sveriges bästa kunder i fråga om exportvaror, kanske ej kvantitativt, men relativt i jämförelse med vad vi köpa från Finland. De siffror herr Sandström anförde beträffande importen säga mycket litet, om man ser dem isolerade. Vad beträffar Finland uppgick t. ex. år 1934 vår samlade import till ett värde av 13 miljoner kronor och vår export till 39 miljoner kronor. Jag skulle tro, att herr Sandström vill medge, att Norrland ändå är så intimt förbundet med det övriga Sverige, att man icke gärna kan börja föra handelspolitik uteslutande med import- och exportstatistiken för Haparanda som grund.

Slutligen vill jag säga så där mera i förbigående, att när herr von Heland slutade sitt anförande med att säga, att han var så väldigt nöjd med mig, blev jag nästan litet rädd, att jag lovat mer än jag velat och kan hålla. Om herr von Heland har rätt uppfattat mig, tror jag, att han skall ha klart för sig, att jag aldrig lovat göra annat än försöka — om det kan bli något resultat, det vet man inte.

Herr **Hansén**: Jag har tyvärr på grund av tjänsteåliggande icke haft möjlighet att följa debatten i denna fråga förr än i dess allra sista skede, och det är därför rätt vågat av mig att uppträda. Jag gör det emellertid i min egenskap av ledamot utav bevillningsutskottet och som en av dem, som undertecknat utskottets betänkande.

Då jag biträtt bevillningsutskottets förslag, har det icke berott på att jag underskattar betydelsen av den fråga, som där beröres. Det är för oss alla i Norrbotten känt, att denna import är till betydande men för jordbrukarna, icke så mycket för importens egen skull som fastmer därför, att den verkar pristryckande på inhemska produkter. Då jag nu biträtt yrkandet om avslag på motionen, har det skett, därför att ärendet som bekant redan är uppmärksammat och ligger under utredning. Men jag vill i likhet med den föregående talaren understryka, att jag därtill knyter en bestämd förhoppning, att då man går till bedömande av jordbrukshjälpens verkningar i Norrland och Norrbotten i synnerhet, man icke förbiser, att jordbrukshjälpen som helhet betraktad, i stort sett bara lagt börda på Norrbottens fattiga jordbrukare och i mycket ringa mån varit dem till stöd. Det är en av de många olägenheter, som beröras i motionen och i den debatt, som här pågår, och som kräver uppmärksamhet, och jag vågar uttala en bestämd förväntan, att man verkligen behjärtar de förhållanden, under vilka Norrbottens jordbrukare utöva sin näring, förhållanden, som de måst finna sig i under alla dessa år, då hjälp eljest lämnats åt jordbruket, i det att de icke blott ha den kargaste jorden, utan också fått bära en betydande del av den börda, som jordbrukshjälpen till bättre lottade landsändar inneburit.

Jag vill med dessa ord säga, att jag säkerligen gör mig till tolk för alla norrbottningar, då jag säger, att vi verkligen fordra rättelse i olika avseenden på jordbrukshjälpens område, när det gäller Norrbotten. Jag är fullt medveten om att det är en komplicerad fråga, såsom herr Björnsson nyss an-

Ang. importen från Finland till Norrbotten. (Forts.)

förde, och att den är svårlöst, men vad man under alla förhållanden måste förvänta är åtgärder, som förebygga de pristryckande verkningarna av den import det här är fråga om.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de där- under förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande betänkandet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr statsrådet *Vennerström* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 194, angående bidrag till viss forskningsverksamhet på det jordbrukstekniska området.

Herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 20, i anledning av väckta motioner om inrättande av en hovrätt med säte i Göteborg, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 20, i anledning av väckt motion angående viss ändring av 8 § lagen om vägdistrikt, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 21, i anledning av väckta motioner angående rösträtt vid val av vägstämmoombud.

Ang. rösträtten vid val av vägstämmoombud.

Konstitutionsutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft dels motionen nr 33 i andra kammaren av herr *Karlsson* i Grängesberg m. fl., dels motionen nr 396 i andra kammaren av herr *Andersson* i Höör m. fl., dels ock motionen nr 395 i andra kammaren av herr *Ericsson* i Sörsjön m. fl.

Motionärerna hade avsett att ernå sådan ändring av lagen om vägdistrikt, att vissa av Kungl. Maj:t i proposition nr 21 till 1934 års riksdag föreslagna grunder för rösträtt vid val av vägstämmoombud bleve gällande.

I motionerna II: 33 och II: 396 hade i detta syfte hemställts, att riksdagen måtte besluta att i lagen om vägdistrikt vidtaga vissa i motionerna angivna ändringar.

I motionen II: 395 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande av förslag till sådan ändring i lagen om vägdistrikt, att val av vägstämmoombud skulle företagas enligt de grunder och på sätt Kungl. Maj:t föreslagit i den vid 1934 års riksdag i ämnet avlätna propositionen.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att

- 1) motionen II: 33,
- 2) motionen II: 396 och
- 3) motionen II: 395

icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. rösträtten vid val av vägstämмообуд. (Forts.)

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, Anders Andersson, Andersson* i Igelboda, *Fast, Nordström* i Torsby, *Johnsson* i Norrahammar och *Nilsson* i Göteborg ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan, att riksdagen, i anledning av föreliggande motioner II: 33, II: 395 och II: 396, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring i lagen om vägdistrikt, att val av vägstämмообуд skulle förrättas enligt de grunder och på sätt Kungl. Maj:t föreslagit i den till 1934 års riksdag i ämnet avlätna propositionen.

Herr Karlsson, Oscar Gottfrid: Herr talman! Då jag tillsammans med mina partivänner i utskottet antecknat en reservation till detta utlåtande, ber jag att få taga kammarens tid och uppmärksamhet några ögonblick i anspråk.

I den motion, som det här är fråga om, yrkas ju, att grunderna för rösträtt i fråga om val av vägstämмообуд skola ändras därhän, att de komma i överensstämmelse med det förslag, som innefattades i Kungl. Maj:ts proposition vid framläggandet av väglagen för 1934 års riksdag. Den nya väglagen har ju ej ännu trätt i full kraft, men enligt övergångsbestämmelserna ha under sistlidna höst förrättats val av vägstämмообуд. De rösträttsbestämmelser, som i det hänseendet gälla, tillkommo på förslag av särskilda utskottet vid 1934 års riksdag — bestämmelser, som avvika rätt avsevärt från det förslag, som framlades i den kungl. propositionen. För att vara röstberättigad vid val av vägstämмообуд skall man vara påförd vägskatt, och vägskatt påföres ingen annan än den, som är påförd minst 3 kommunala skatte-kronor. Men dessutom skall man också enligt bestämmelserna ha betalat skatten. Man får icke häfta, som uttrycket lyder, för påförd vägskatt under de tre sistförflutna åren. Valet skall förrättas på kommunalstämma i motsats till vad Kungl. Maj:t hade föreslagit, nämligen att det skulle förrättas dels på kommunalstämma i mindre kommuner, dels av kommunalfullmäktige, där sådana finnas. I det senare fallet skulle ju den kommunala rösträtten utan någon inskränkning ha varit gällande även vid dessa val.

Nu säger utskottet, att dessa bestämmelser ha genomförts så nyligen som vid 1934 års riksdag och att inga skäl framförts, som kunna motivera en annan ståndpunkt än riksdagsmajoriteten intog vid 1934 års riksdag. Men i samband med åtminstone ett par av de motioner, som behandlas i detta utlåtande, föres samma fråga på tal, som tagits upp i ett par andra motioner ifrån högerns och bondeförbundets sida, som avse rösträtt för arrendatorer vid val av vägstämмообуд, ett spörsmål, som emellertid konstitutionsutskottet avger särskilt utlåtande om i nästföljande betänkande, nr 22. I det hänseendet ha också enligt utskottets uppfattning en del erfarenheter, som man gjort under sistförflutna höst vid val av vägstämмообуд, givit vid handen, att det föreligger missförhållanden på detta område, missförhållanden av den art, att de tarva, att man får rättelse till stånd. Vi ha den uppfattningen, att även denna fråga visavi arrendatorernas rösträtt skulle kommit att få sin lösning, om man gått denna väg i anslutning till det nu föreliggande utskotts-förslaget, nämligen att man ändrat grunderna för rösträtten i enlighet med de kommunala rösträttsbestämmelserna, såsom föreslogs i den kungl. propositionen 1934. Det är icke endast olägenheterna och orättvisorna i fråga om arrendatorerna, som enligt vårt förmenande äro ägnade att kräva uppmärksamhet.

Vi förstå mycket väl, att riksdagsmajoriteten i år lika väl som 1934 icke vill vara med om någon ändring i de särskilda bestämmelserna i fråga om de rösträttsvillkor, som infördes 1934. Men då frågan nu kommit upp, kunna vi å andra sidan icke underlåta att allt fortfarande hävda den ståndpunkt, som

Ang. rösträtten vid val av vägstämмоobud. (Forts.)

från vårt partis sida hävdades, då denna lag genomfördes. Vi förmena, att det skulle vara betydligt enklare, om man överginge till att förrätta dessa val på grundval av den kommunala rösträtten. Man behövde då icke upprätta särskilda röstlängder, man skulle förenkla valen i högst avsevärd grad och inbespara en del enligt vår uppfattning onödiga kostnader. Därtill kommer, att det enligt vårt förmenande är en orättvisa mot stora grupper medborgare att beröva dem rösträtt på grund av det skärpta skattestreck, som införts på detta speciella område, och beröva dem möjligheten att deltaga i val av vägstämмоobud, därför att de måhända på grund av sjukdom eller arbetslöshet blivit urståndsatta att erlägga vägs katt under ett år, medborgare, som normalt alltid bruka fullgöra sin skattskyldighet till samhället. Det är på grund av den inställning, som vi ha till denna fråga, herr talman, som vi ha velat, att utskottet skulle begära en ändring i rösträttsbestämmelserna i vad det gäller val av vägstämмоobud.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr Reuterskiöld: Herr talman! Det yrkande, den siste talaren gjort och med honom reservanternas i utskottet, innebär kort och gott, att riksdagen 1936, med förklarande, att riksdagen 1934 komplett misstagit sig, nu går in för det, som den då avtog. Jag förmodar, herr talman, att reservanternas själva — och det framgick av den siste ärade talarens yttrande — icke tro på möjligheten av en sådan omsvängning i uppfattningen hos riksdagen.

Den ärade talaren framhöll också, att utskottet i en annan punkt, beträffande arrendatorerna och deras rösträtt, hemställt om skrivelse med begäran om utredning och förslag, och då menade han, att denna fråga kunde lösas lika väl genom att man ändrade om dessa rösträttsbestämmelser på det sätt, han antydde. Herr talman! Det är den oerhörda skillnaden, att i fråga om arrendatorernas rösträtt den nuvarande vägdistriktslagens bestämmelser om rösträtten ha en lucka, beroende på ett förbiseende 1934, men man lär väl ändå icke kunna säga, att det var en lucka och ett förbiseende, som var grunden till att man 1934 avtog den kungl. propositionens förslag, som reservanternas nu yrka bifall till, och i stället satte in dessa andra bestämmelser. Att man i det särskilda betänkandet om arrendatorerna vill råda bot på ett missförhållande, som lagen så att säga av förbiseende skapade, är en sak. Att ändra om hela lagen i en riktning, som riksdagen prövat och underkänt, är en annan sak.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 22, i anledning av väckta motioner angående beredande av ökade möjligheter för arrendatorer att erhålla rösträtt vid val av vägstämмоobud, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Ang. väg-
skatte-
medlens
debitering och
uppbörd m. m.*

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 23, i anledning av väckt motion om viss ändring i 59 § lagen om vägdistrikt.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 516, av herr *Johansson* i Tväråselet m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte vidtaga den förändringen i § 59 lagen om vägdistrikt, att Kungl. Maj:t eller länsstyrelser tillerkändes befogenhet att på framställning av vägstämman medgiva vägdistrikt rätt att å kommunalnämnd eller särskilt utsedda förtroendemän överlåta vägs kattens debitering, uppbörd, indrivning och redovisning.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen, i anledning av förevarande motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte, under erinran därom, att, enligt bestämmelsen i 59 § lagen om vägdistrikt, vägdistrikt, i likhet med landsting, vore oförhindrat att ordna vägs kattens debitering och uppbörd på annat sätt än genom konungens befallningshavandes försorg, hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utfärda reglerande föreskrifter angående vad som skulle iakttagas för det fall vägdistrikt beslutade att på annat sätt än genom konungens befallningshavandes försorg ombesörja vägs kattemedlens debitering och uppbörd.

Herr Hammarskjöld: Herr talman, mina herrar! Lika med konstitutionsutskottet anser jag, att landstingen redan enligt gällande lag ha rättighet att underlåta att anlita Konungens befallningshavande för debitering och uppbörd och att själva ombesörja debiteringen och uppbörden. Därav följer, jämväl enligt utskottet, att någon ändring i 59 § i lagen om vägdistrikt icke erfordras för att ge vägdistrikt samma rätt; 59 § hänvisar ju till vad som är stadgat om landsting. Nu är det emellertid, såsom utskottet också framhåller, ganska uppenbart, att detta förhållande, att vägdistrikten äga rätt att själva ombesörja uppbörd etc. icke överensstämmer med avsikten vid stiftandet av lagen om vägdistrikt. Men vilken avsikten än har varit, är texten så tydlig, att man icke kan komma förbi den.

Vid sådant förhållande kunde man naturligtvis tänka sig, att man gjorde en ändring i texten, så att den antagna avsikten bleve vunnen, nämligen genom att hänvisa vägdistrikten att obligatoriskt anlita det allmänna för debitering och uppbörd, en lösning, som skulle gå stick i stäv mot motionärernas yrkande. Någon fråga om ändring i denna riktning föreligger emellertid icke, utan det skall således fortfarande gälla, att enligt vägdistriktslagens lydelse vägdistrikt har rättighet att gå förbi det allmänna vid debitering och uppbörd och självt ombesörja denna debitering och uppbörd. Vid sådant förhållande är jag ense med utskottet, att, såfram denna rätt skall komma till praktisk tillämpning, erfordras bestämmelser om hur det skall gå till, när vägdistrikten välja en sådan utväg. Det är för att fylla den lucka, som för närvarande finnes, som utskottet gör sin nyss upplästa hemställan. Men jag kan på intet sätt vara med om när utskottet både i motivering och kläm förklarar, att denna komplettering skall ske på administrativ väg. Efter mitt förmenande är det alldeles nödvändigt, att den sker genom lag, stiftad av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt. Härför talar ju redan det förhållandet, att de bestämmelser, som skulle erfordras, äro snart sagt identiska med dem, som återfinnas i 1891 års väglag, vilken stiftades gemensamt av Kungl. Maj:t och riksdagen. Vidare veta vi, att i kommunallagarna, som också äro stiftade gemensamt av Kungl. Maj:t och riksdagen, finnas bestämmelser om debitering och uppbörd o. s. v. vilka äro fullständigt analoga med de bestämmelser, som nu skulle erfordras. Därför låter det sig efter mitt förmenande icke göra att i administrativ väg utfärda sådana föreskrifter. Bestämmelser om uppbördslängds framläggande

Ang. vägskattemedlens debitering och uppbörd m. m. (Forts.)

och granskning, om besvär över debitering o. s. v. äro ju också uppenbarligen av natur att beröra rättssäkerheten och kunna icke gärna meddelas genom administrativ lagstiftning.

Ännu tydligare om möjligt är detta med avseende på avskrivning och avkortning. I detta ämne har utskottet ett uttalande, som är rätt märkvärdigt. Utskottet, vilket, som sagt, förordar, att det skall utfärdas bestämmelser i administrativ väg, säger, att rörande exempelvis avkortning och avskrivning olika regler icke få tillämpas för det fall, att debitering och uppbörd sker genom länsstyrelse, och det fall, att annan ordning användes. Nu är det så enligt landstingslagen, att i det fall, men endast i det fall, att debitering och uppbörd sker genom det allmännas försorg, äger Konungens befallningshavande föreskriva om avkortning och avskrivning. Det ser ut, som skulle det vara utskottets mening, att länsstyrelsen skulle äga bestämma om avskrivning och avkortning av vägskatt även i det fall, att uppbörden icke sker genom det allmännas försorg, eftersom utskottet säger, att det icke får tillämpas olika regler. Nu är det väl ändå uppenbart, att bestämmelser om avskrivning och avkortning äro av sådan art, att Kungl. Maj:t icke gärna kan meddela bestämmelser om avskrivning och avkortning av medel, som ett vägdistrikt utdebiterat. Analogien med landstingslagen kan, som sagt, icke åberopas, eftersom det uttryckligen står i landstingslagen, att endast för det fall, att uppbörden sker på sätt 48 § säger, äger Konungens befallningshavande att föreskriva om avskrivning och avkortning.

Med avseende på syftet med utskottets hemställan kan jag således ställa mig tillfreds under förutsättning — en förutsättning som jag icke vågar bedöma — att det verkliga finnes praktiskt behov av att vägdistrikten själva besörja debitering, uppbörd o. s. v. Men däremot kan jag, som jag redan sagt, alldeles icke vara med om att riksdagen till Kungl. Maj:t avstår rätten att lagstifta i ämnen, som till den grad, som det här gäller, beröra enskildas eller korporationers rättigheter.

Jag vet ju, att utskottet är enhälligt, men för att ge mera tydlighet åt vad jag menar skall jag tillåta mig, herr talman, göra ett yrkande, det yrkandet nämligen, att i utskottets kläm orden »utfärda reglerande» skulle utgå och ersättas med »låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till» o. s. v., så att slutet av klämman skulle komma att lyda: hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till föreskrifter angående vad som skall iakttagas för det fall att vägdistrikt beslutar att på annat sätt än genom Konungens befallningshavandes försorg ombesörja vägskattemedlens debitering och uppbörd.

Herr Reuterskiöld: Den siste ärade talarens yrkande innebär ju den förändringen av utskottets framställning, att i stället för att överlämna åt Kungl. Maj:t att i administrativ väg utfärda de reglerande bestämmelser, som i vissa specialfall skulle erfordras, riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t begära framläggande av förslag till ändring i vägdistriktslagen på sådant sätt, att syftet genom denna lagändring vunnas.

I alla väsentliga punkter, som den ärade talaren berörde tidigare i sitt anförande, äro vi ense. Frågan gäller, huruvida en sådan här bestämmelse kan utfärdas i administrativ väg. Då vill jag mycket gärna i princip förklara mig ense med den ärade talaren därom, att därest det gäller att ge så att säga bestämmelser av en mer allmän räckvidd eller sådana, som skola ha en mer allmän tillämpning, är det naturligt, att man gör en sådan lagändring och då eventuellt anknuter till de bestämmelser, som funnos i 1891 års väglag. Men utskottet har härvid gått ut från den uppfattningen, som jag tror vara ganska

Ang. vägskattemedlens debitering och uppbörd m. m. (Forts.)

grundad, att det icke gärna kan komma i fråga, att ett vägdistrikt kommer att på egen hand verkställa debitering och uppbörd annat än då vägdistriktet utgöres av en enda kommun. Där kan man mycket väl tänka sig det; och såsom synes av det andra betänkandet i dag från utskottet, är det inalles 17 vägdistrikt, som bestå av en enda kommun, däribland tre små öar, som äro små distrikt, och några andra, ganska stora distrikt, som icke äro öar. Att för sannolikt endast dessa 17 införa bestämmelser i lagen med allmän räckvidd för vägdistrikten i allmänhet har synts utskottet vara en överflödsgränning. Lika väl som man i en lag kan insätta, att bestämmelser om verkställighet utfärdas av Kungl. Maj:t, har det synts utskottet, som om man också, därest man gör begränsande och principiella uttalanden, skulle kunna åt Kungl. Maj:t överlämna att utfärda *verkställighetsbestämmelser för de särskilda undantagsfall*, som skulle kunna uppstå. Det är uppenbart, att man ej kan göra det utan att ange vissa riktlinjer, och dessa riktlinjer har utskottet så angivit, att man icke gärna kan medge olika grunder för debitering och uppbörd, avkortning och avskrivning o. s. v., när det gäller uppbörd genom Konungens befallningshavande, och när det gäller uppbörd genom vägdistrikten själva.

Jag tror, att den ärade talaren i en viss punkt något missförstått utskottet. När vi där tala om att samma regler skulle tillämpas, kan det efter sammanhanget icke betyda, att det alltid skall vara Konungens befallningshavande, som prövar, utan det betyder, att *de materiella regler*, som Konungens befallningshavande tillämpar — alltså de som återfinnas i uppbödsreglementet t. ex. angående avkortning och avskrivning — skola tillämpas. Men vem som skall tillämpa och i vilken ordning det skall ske får bero på de administrativa bestämmelserna, som därvid ha att anknyta till de grunder, som eljest finnas i våra kommunallagar. Vad utskottet velat särskilt stryka under är, att man icke skall kunna ha en viss avkortningsregel exempelvis ena året, då Konungens befallningshavande verkställer debitering och uppbörd, och en annan avkortningsregel ett annat år, då vägdistriktet gör det självt, eller att man för vissa vägdistrikt, som ha egen debitering och uppbörd, skulle få särskilda avkortnings- och avskrivningsregler, men för de övriga dem, som gälla hos Konungens befallningshavande. Det är nämligen så att avkortningsinstitutet i uppbödsreglementet innebär bland annat, bortsett från vissa mindre viktiga punkter, som här äro likgiltiga, att om någon saknar utmättningsbara tillgångar och således överhuvud icke kan drabbas av utmätning, därför att han icke längre har något att betala med, så blir avkortning följden, och med avkortning följer, att häftandet upphör. Enligt kommunallagarna omfattar *avkortningen* icke detta fall i dess helhet utan endast det fall, att kommunen med tillämpning av särskilda bestämmelser rörande speciellt ömmande fall med två tredjedelars majoritet förklarar vederbörande fri från betalningsskyldigheten. Då äger avkortning rum, och sedan häftar vederbörande inte längre för skatten. Men i övriga fall, när det icke finns utmättningsbara tillgångar, skall enligt kommunallagarna *avskrivning* ske, och därmed upphör *icke* häftandet.

Nu menar utskottet, att *dessa materiella regler* måste beaktas, så att man, om man överhuvud taget i något fall skall tillämpa uppbödsreglementets regler angående avkortning och avskrivning, måste tillämpa dessa även i det fall, att det icke är Konungens befallningshavande, som handhar uppbörden, utan en annan myndighet. Genom vad utskottet sålunda anför har Kungl. Maj:t begränsats i sin rätt att utge föreskrifter så, att Kungl. Maj:t icke kan bestämma, att de kommunala avkortnings- och avskrivningsreglerna skola tillämpas, när vägdistriktet självt verkställer uppbörden.

Nu är det ganska givet, att den naturlige juristen — det finns sådana ock-

Ang. vägskattemedlens debitering och uppbörd m. m. (Forts.)

så — reagerar emot att överlämna sådana här frågor åt Kungl. Maj:t. Och jag tillhör den kategori, som i likhet med föregående ärade talaren är ytterst ömtålig, när det gäller rättssäkerheten och när det gäller förhållandet mellan Kungl. Maj:t och riksdagen. Men jag kan inte överdriva dessa farhågor så långt, att jag säger, att man inte ens i detta fall, då det i själva verket endast är fråga om ett *experiment* och då det är fråga om huruvida denna bestämmelse kommer att visa sig behövlig eller inte, skulle kunna med de begränsningar, som utskottet gjort, gå experimentvis den administrativa vägen. Jag vet, att landstingen överhuvud taget inte begagnat sin rätt att använda annat uppbördssätt än genom Konungens befallningshavande. De vägdistrikt, som bestå av flera kommuner, komma sannolikt inte heller att finna det lämpligt att använda annat uppbördssätt, och att då bara för dessa högst sjuutton fall, där en kommun ensam utgör ett vägdistrikt, införa en särskild allmän regel, om vilken det måste göras en särskild utredning för att sedan företa en ändring av lagen, förefaller mig vara en rätt besvärlig väg och en rätt onödig väg. Jag kan inte heller se, att den ger några som helst garantier mot faror i fråga om rättssäkerheten.

Nu är det så, att denna fråga delvis sammanhänger med nästa betänkande, och jag vill bara säga det, att börjar man röra i denna, ursäktade, herr talman, att jag säger det, till sin avfattning besynnerliga lag, som kallas vägdistriktslagen, rullar man upp en mängd frågor till besvarande. Och jag är rädd för, att om man på denna punkt börjar rubba på lagen, kommer man att rubba den i dess helhet, innan den ännu blivit i sin helhet tillämpad. Den träder ju inte i kraft fullständigt förrän nästa år, och att i en så ömtålig situation begära en utredning i en speciell punkt, berörande vissa, såsom man antar, speciella undantagsfall, det synes mig vara att tillgripa större våld än nöden kräver, och därför, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Hammarskjöld: Jag tror, att det är ganska få, som ha varit i stånd att, när utskottet yttrar, att olika regler rörande exempelvis avkortning och avskrivning icke få tillämpas, tolka detta yttrande på det sätt, att i reglerna om avkortning och avskrivning icke skulle innefattas en bestämmelse om vem som är behörig att göra avkortningen eller avskrivningen. Om det nu skulle bli så — det framgår ju visserligen inte direkt — att Konungens befallningshavande skulle verkställa avkortning och avskrivning även i de fall, då K. B. c) anlitas, skulle resultatet speciellt med avseende på de kommuner, som ensamma utgöra ett vägdistrikt, bli ytterst förbluffande. Dessa kommuner ha ju sin kommunala förvaltning, och med avseende på kommunalskatterna är det denna förvaltning, som beslutar om avkortning och avskrivning, men nu skulle den inte få göra det i fråga om vägskatterna. Det citerade yttrandet i utskottets motivering har således väl varit i behov av ett förtydligande, för att icke säga korrigerande, från utskottsordförandens sida.

Nu lägger utskottets ordförande stark vikt vid att denna bestämmelse om att vägdistrikt äger att självt verkställa debitering etc. kommer att tillämpas i mycket liten utsträckning. Om bestämmelsen får en så liten tillämpning, att den saknar praktisk betydelse, vore det väl riktigt att gå den väg jag först talade om, nämligen att stadga, att vägdistrikten måste vända sig till Konungens befallningshavande, när det gäller uppbörd o. s. v. Men om bestämmelsen nu skall införas endast för några få fall, som anses vara behjärtansvärda, får jag verkligen säga, att det är en för mig fullständigt ny princip, att en regel, som i och för sig är av civillags natur, skall kunna förvandlas till administrativ, därför att den endast äger tillämpning i ett jämförelsevis ringa antal fall. Det tycker jag är en ytterst farlig princip, som

Ang. vägskattemedlens debitering och uppbörd m. m. (Forts.)

kan få vittgående konsekvenser på alla områden av vår rätt. Antingen äro bestämmelserna sådana, att de fordra riksdagens samtycke — bestämmelserna icke blott om avkortning och avskrivning, utan även om granskning av uppbördslängd, om besvär över debitering m. m., m. m. — och i så fall får man göra bestämmelserna till civillag, oavsett om de tillämpas i tio, hundra eller tusen fall, eller också äro de sådana över hela linjen, att de kunna utfärdas i administrativ väg — vilket jag bestrider — och då, men också endast då, är utskottets hemställan riktig.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr **Reuterskiöld**: Först och främst ber jag att få understryka, att utskottet, såvitt jag vet, icke på något sätt har tänkt sig, att Konungens befallningshavande skulle ha någonting med prövningen att göra, när vägdistrikten själva ha hand om sin debitering och uppbörd. Den möjligheten anser jag fullständigt utesluten, och det så mycket mera som motionärerna själva ha motiverat sin motion därmed, att man i en del kommuner, som bilda egna vägdistrikt, har ett kommunalkontor och man har en ordning för den kommunala uppbörden, som mycket väl kan tillgodose kraven även när det gäller vägskatteuppbörden. Därmed är det sålunda enligt min mening utan vidare klart, att då man tillstyrker motionen med denna utgångspunkt i densamma, har man också tänkt sig, att det är vägstyrelserna, som skola sköta det hela. Men det gäller att göra klart för vägstyrelserna vid deras handhavande av dessa uppgifter, att de därvid *icke* få tillämpa kommunallagens bestämmelser om avkortning och avskrivning, utan de regler, som gälla i alla övriga fall, nämligen uppbödsreglementets. Vill man göra en ändring i den punkten, måste man också enligt mitt förmenande gå lagstiftningsvägen, men när man endast vill se till, att även i dessa fall de materiella avkortnings- och avskrivningsregler komma att tillämpas, som gälla i det stora flertalet fall, synes det mig inte nödvändigt.

Sedan nämnde den ärade talaren två gånger — och det har jag litet svårt att fatta — att det här var fråga om civillag. Lagrådet har inte hörts, någon civillag är det enligt min mening icke. Det är en kommunallag, och kommunallag är av offentligrättslig natur. Jag kan icke finna annat än att de bestämmelser, som finnas i kommunallagen, icke äro av civillags natur och att en ändring därav följaktligen icke heller kräver sådan omgång, som för civillags stiftande erfordras.

Därtill kommer, att när det är fråga om att överlåta åt Kungl. Maj:t en beslutanderätt, som grundlagsenligt även tillkommer riksdagen, är det ingalunda ovanligt, att riksdagen fattar ett särskilt beslut i den riktningen. Jag erinrar exempelvis om Kungl. Maj:ts befogenhet på grund av riksdagens medgivande att höja tullar. Det får Kungl. Maj:t enligt grundlagen endast göra i fråga om tull på in- och utgående spannmål. Men riksdagen ger Kungl. Maj:t en sådan fullmakt gång på gång. Jag erinrar vidare om att i en mängd olika lagar bestämmelser finnas, som till Kungl. Maj:t delegera rätten att utfärda närmare bestämmelser.

Nu kan jag gärna medge, att den mest naturliga och den formellt riktigaste vägen i detta fall hade varit, att vi infört en bestämmelse därom, att därest vägdistrikt önskar självt handha sådan uppbörd, ankommer det på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelserna. Men det förefaller mig, av skäl, som jag nyss angav, mycket olämpligt att ge sig in på en ändring av en lag, som ännu inte blivit fullständigt tillämpad, och då samma syfte vinnes genom att båda kamrarna antaga utskottets förslag — för skrivelse till Kungl. Maj:t fordras ju båda kamrarnas beslut — vidhåller jag mitt yrkande.

Ang. vägskattemedlens debitering och uppbörd m. m. (Forts.)

Herr **Hammar skjöld**: Jag har naturligtvis icke ett ögonblick menat, att ifrågavarande lag skulle vara civillag, utan jag använde uttrycket civillag såsom en kort beteckning för en lag, som fordrar både Konungens och riksdagens samtycke. Jag åsyftade därvid även, att den principen, att det inte är så noga med en lag, som sällan blir tillämpad, utan att en sådan kan utfärdas i administrativ väg, kan komma att tränga in även på den egentliga civillagstiftningens område.

För övrigt har jag endast det att säga, att medan det nu tycks vara klart, att enligt utskottets mening det endast i materiellt avseende skall gälla samma regler för avkortning och avskrivning av vägskatt, vare sig uppbörden sker på det ena eller på det andra sättet, komma i alla händelser olika materiella regler att gälla angående avkortning och avskrivning i det föreliggande fallet och i de fall, som regleras i kommunallagarna, såsom herr Reuterskiöld också framhöll. Detta kan ju icke komma att verka annat än förvirrande just i de av honom åberopade kommunerna, som ensamma utgöra ett vägdistrikt. I ena fallet skola de med avseende på avkortning och avskrivning tillämpa kommunallagens bestämmelser och i andra fallet skola de tillämpa andra regler, nämligen desamma som skulle ha tillämpats av Konungens befallningshavande, ifall denne handhaft uppbörden.

I varje fall måste jag fasthålla vid att den motivering, som utskottet använt och som efter vanliga regler kommer att ingå i en eventuell riksdagskrivelse, just i avseende på avkortning och avskrivning är minst sagt vilseledande.

Herr **Reuterskiöld**: Vad som är vilseledande eller inte torde man väl kunna ha olika meningar om. I synnerhet om man läser utskottsutlåtandet i samband med motionen, kan jag inte finna annat än att motiveringen är fullt klar.

Bortsett från detta vill jag endast säga det, att om en kommun på detta vis får tillämpa olika regler vid avkortning och avskrivning, vilket är den naturliga följden, är den ju själv fullt medveten därom, eftersom detta är ett uttryckligt villkor för att den överhuvud taget skall kunna få hand om vägskatteuppbörden själv. Och det ankommer också på kommunerna själva att välja den ena eller andra vägen. Om de med öppna ögon välja den vägen att själva ta hand om den ifrågavarande uppbörden genom kommunalkontoret eller något annat organ, som vägstyrelsen utser, varigenom de få tillämpa olika regler i fråga om avkortning och avskrivning, är det deras ensak. Om de anse det vara för sig förmånligt att låta uppbörden verkställas på detta sätt i stället för av Konungens befallningshavande, må det vara hänt. Är det så, att reglerna bli felaktigt tillämpade, kunna besluten överklagas, och saken är mycket, mycket klar.

Jag tror, att jag förstår den föregående talarens bekymmer över att man här skulle så att säga i administrativ väg tränga in på lagstiftningens område. Men jag kan icke förstå, att detta intrång innebär någon som helst fara, då det är omgivet och garderat av sådana bestämmelser, som här ifrågasatts.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu ifrågavarande utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Hammar skjöld*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att de däri förekommande orden »utfärda reglerande föreskrifter» utbyttes mot »låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till föreskrifter».

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan oförändrad vara med övervägande ja besvarad.

Ang. vägskattemedlens debitering och uppbörd m. m. (Forts.)

Herr *Hammar skjöld* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 23, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Hammar skjöld*s yrkande i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 48.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

*Ang. skatte-
streckel vid valta
av vägstäm-
moombud.*

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 24, i anledning av väckta motioner om viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt.

I de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 232 i första kammaren av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl. och nr 394 i andra kammaren av herr *Persson* i Falla m. fl. hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt eller av andra gällande författningar, att villkoret om fullgjord skatteplikt som förutsättning för rösträtt vid val av vägstämmoombud skulle kunna tillämpas på sätt i motionerna utvecklats.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt, att förevarande motioner I: 232 och II: 394 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade anförts av, utom andra, herrar *Carl Lindmark, Karl Bodin, Hagström, Carlström, Ewald Lindmark* och *Nilsson* i Karlstad, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, slutande med en hemställan, att riksdagen i anledning av de föreliggande motionerna I: 232 och II: 394, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådan ändring i lagen om vägdistrikt eller av andra gällande författningar, att villkoret om fullgjord skatteplikt som förutsättning för rösträtt vid val av vägstämmoombud skulle, när fråga gällde regler beträffande avkortning och avskrivning av vägskatt, bliva desamma som gällde med avseende å kommunalutskylder.

Herr **Bodin, Karl**: Herr talman! I egenskap av reservant i denna fråga ber jag att få yttra några ord.

Ang. skattestrecket vid val av vägstämмоombud. (Forts.)

Syftet med den motion, om vilken i detta ärende är fråga, är att ernå sådan ändring av gällande bestämmelser i väglagen, att skattskyldig, som ej erlagt honom rätteligen påförd vägs katt, som förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, icke skall äga rösträtt vid val av vägstämмоombud, även om han på grund av saknad av utmättningsbara tillgångar ej kunnat betala. Som bekant kan vederbörande indrivningsmyndighet medgiva, att skatt, under vissa villkor, antingen avkortas eller avskrivs. Har skatten blivit avkortad, så föreligger sedan intet hinder för rösträttens utövande, vilket i detta fallet ej torde hava varit lagstiftarnas mening. En rättelse härutinnan bör således vara befogad.

Reservanterna föreslå därför, att villkoret om fullgjord skatteplikt som försättning för rösträtt vid val av vägstämмоombud må, när fråga gäller regler beträffande avkortning och avskrivning av vägs katt, bliva desamma som äro gällande med avseende å kommunalutskylder.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr **Hagström**: Herr talman! Då lagen om vägdistrikt år 1934 i samband med detta års nya väglagstiftning behandlades i riksdagen, var frågan om grunderna för rösträtten vid val av ombud till vägstämма den, som kanske tilldrog sig den största uppmärksamheten.

Som bekant hade 1929 års vägsakkunniga för dessa val föreslagit en tiogradig röstskala. Den kungl. propositionen gick däremot på denna punkt ut på att valen skulle förrättas av kommunalfullmäktige eller, där dessa ej funnes, kommunalstämma, och att därvid de vanliga kommunala rösträttsbestämmelserna skulle tillämpas. Särskilda utskottet ville emellertid ej vara med om någondera av dessa rösträttsgrunder utan utformade ett helt nytt förslag, som oförändrat blev av riksdagen antaget. I sitt utlåtande förklarade sig utskottet biträda Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avsåge vägstämма, bestående av kommunombud, men sade sig ej kunna ansluta sig till förslaget, i vad det avsåge sättet för val av dessa ombud. Utskottet uttalade vidare sin anslutning till vissa synpunkter, som 1929 års vägsakkunniga framhållit, och anförde bland annat följande: »Utskottet, som i huvudsak kan instämma i vad de sakkunniga sålunda yttrat, finner i överensstämmelse med denna sin uppfattning, att rösträtt vid val av vägstämмоombud bör tillkomma endast den, som är pliktig att erlägga vägs katt, och tillika fullgjort honom åliggande skattskyldighet.»

Denna princip om fullgjord skatteplikt som rösträttsvillkor blev också av riksdagen godkänd. Åtminstone torde man våga påstå, att riksdagens majoritet avsett att godkänna densamma. Beslutet väckte också bland dem, som hylla principen om fullgjord skatteplikt såsom rösträttsvillkor allmän tillfredsställelse. Man såg däri ett tecken till en begynnande åsiktsförskjutning på denna punkt.

Emellertid vill det synas, som om denna rösträttsbestämmelse i tillämpningen ej skulle komma att motsvara vad som avsetts. Bestämmelsen finnes utformad i 9 § andra stycket i lagen om vägdistrikt, som har följande lydelse: »Rösträtt må icke utövas av den, vilken häftar för skatt, som nyss nämnts och som förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren.» Det vill synas, som om det vore det i denna lagtext förekommande lilla ordet »häftar», som fått annan innebörd, än vad många avsett, och som förorsakat missräkningar och besvikelse. Enligt 6 § i lagen om vägdistrikt skall Kungl. Maj:t utfärda närmare bestämmelser angående lagens tillämpning. I enlighet därmed utfärdades den 18 april 1935 kungl. kungörelsen om upprättande av röst-

Ang. skattestrecket vid val av vägstämmoombud. (Forts.)
längd för val av vägstämmoombud m. m., (Svensk författningssamling nr 109 år 1935). Enligt lagtexten och dessa tillämpningsbestämmelser skall indrivning och redovisning av restförd vägskatt obligatoriskt ske i samband med indrivning av restförda kronoutskylder, därvid 1917 års uppbördsreglemente skall tillämpas. Enligt detta reglemente kunna utskylder, som ej erläggas, bliva föremål för avkortning eller avskrivning. Avkortningsförfarandet, som är det vanligaste, tillämpas huvudsakligen, då utmätningbara tillgångar för utskyldernas gäldande saknas eller då införsel i lön ej kunnat ske. Sedan utskylder avkortats, kunna de enligt reglementets föreskrift ej vidare bliva föremål för indrivningsåtgärder. Den skattskyldige anses då ej längre hafva för dessa utskylder. Avskrivningsförfarandet tillämpas huvudsakligen i det fåtal fall, då den skattskyldige vistas på okänd eller utrikes ort. Avskrivna utskylder kunna, i motsats till förhållandet vid avkortning, framdeles bliva föremål för indrivningsåtgärder, och den skattskyldige anses då alltjämt hafva för dessa utskylder. Enligt 3 § i nyssnämnda kungl. kungörelse den 18 april 1935 skola länsstyrelserna å i kungörelsen fastställt formulär lämna uppgift till röstlängdsupprättarna, häradskrivarna, å de personer, som enligt länsstyrelsen intill den 1 maj tillhandakomna uppgifter icke erlagt dem rätteligen påförd vägskatt, vilken förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren och för vars indrivning åtgärder författningenligt alltjämt må äga rum.

I anledning av dessa tillämpningsbestämmelser ha, såsom motionärerna framhålla, länsstyrelserna år 1935 icke å uppgifterna till röstlängdsupprättarna medtagit personer, som fått sin vägskatt avkortad. Och vid tiden för uppgifternas lämnande hade vägskatt, som förfallit till betalning under kalenderåren 1932 och 1933 och som ej kunnat indrivnas, redan hunnit avkortas. På grund därav blevo ett mycket stort antal personer upptagna i röstlängderna såsom röstberättigade, ehuru de ej fullgjort sin skatteplikt. Personer, som haftade för 1934 års vägskatt, bleve däremot som sig borde anmälda till mistning av rösträtten, enär denna skatt ännu ej hunnit avkortas. Att denna tillämpning av lagen ej står i överensstämmelse med särskilda utskottets uttalande, att rösträtt borde tillkomma endast den, som fullgjort sin skatteplikt, torde vara uppenbart. Det fattades blott, att även 1934 års vägskatt skulle hunnit avkortas, då länsstyrelserna den 1 maj lämnade uppgifterna, för att personer, som ej erlagt någon vägskatt alls, likväl skulle fått utöva full rösträtt! Den i vida kretsar med så stor tillfredsställelse mottagna bestämmelsen om fullgjord skattebetalning såsom rösträttsvillkor har blivit en illusion.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som avgivits av herr Carl Lindmark m. fl.

Herr **Reuterskiöld**: Jag skulle kanske, herr talman, kunna begränsa mig till att säga, att kammaren genom sitt bifall till utskottets hemställan i föregående betänkande angående avkortning och avskrivning redan tagit ståndpunkt till den föreliggande frågan, men jag ska inte göra det utan ta upp ett par punkter till behandling.

Den föreliggande motionen, som till hela sin avfattning är en av de suddigaste motioner, jag i hela mitt liv har läst, går ut på två ting, och ingen vet vilketdera som är huvudsaken. Det ena är, att man ska *skärpa rösträttsvillkoren* genom att använda avskrivningsbestämmelserna i kommunallagen i stället för avkortningsbestämmelserna i uppbördsreglementet, att sålunda på en omväg skärpa lagens bestämmelser om rösträtten. I det avseendet tror jag, att utskottet är tämligen enhälligt om att inte vara med på saken. Det andra syftet med motionen är, att man, då det gäller vägdistriktet, skulle få de *kommunala avkortnings- och avskrivningsbestämmelserna tillämpliga*. Det är

Ang. skattestrecket vid val av vägstämмоombud. (Forts.)
ett syfte, som jag kan förstå. Men då komma vi in på precis samma fråga, som nyss förelåg.

Man säger nu, att ordet »häfta» har olika betydelse i olika fall. Att »häfta», herr talman, det betyder att »vara betalningsskyldig»; något annat betyder det inte och kan inte betyda i något som helst sammanhang. Men häftandet kan *upphöra* under olika förutsättningar. Det upphör *alltid vid avkortning*, och det upphör *aldrig vid avskrivning*. Men avkortning kan i vissa fall ske under förutsättningar, vilka i andra fall leda till avskrivning, och det är den saken, som motionärerna nu hakat upp sig på. De säga, att de som skrevo lagen år 1934 — d. v. s. den kommitté, som sysslade därmed, och det särskilda utskott, som hade frågan till behandling — hade menat något annat än de skrevo. Ja, herr talman, vi kunde iaktta precis samma företeelse för några år sedan i fråga om den ecklesiastika boställsordningen. I det fallet sutto kommittén och det särskilda utskottet och skrevo allt möjligt, men menade något helt annat. När sedan tillämpningen kom, blevo de alldeles förvånade och sade: »Detta ha vi aldrig menat, och därför måste vi ändra på det, så att vi få det som vi menade.» Och riksdagen, herr talman, sade nej. »Vad vi hava skrivit», sade riksdagen, »det hava vi skrivit.»

Nu är det verkligen så, herr talman, som jag tror att alla veta, att när riksdagen antar en lag, är det *texten*, som den godkänner. Motiveringen följer med, men den står väsentligen för deras räkning, som skrevo den, och om de inte begrepo vad de skrevo, kan ingen hjälpa det. Dessutom är det *texten*, som av Kungl. Maj:t godkännes och utfärdas, och den är *det enda, som har vitsord*. Vad de herrar, som sutto i kommittén eller utskottet menade, spelar platt ingen roll, så snart lagens text är klar och tydlig. Att ändra om en av båda kamrarna godkänd text, därför att de, som skrivit texten och samtidigt skrivit motiveringen, skola få sin motivering in i texten, då de inte sett till att det blev så från början, det förefaller mig vara någonting, som riksdagen inte kan gå med på.

De föreliggande omständigheterna äro sådana, att man kan säga, att hela denna motion är en återklang av vad som skedde, då den ecklesiastika boställsordningen infördes. Det är samma valhänthet, som gör sig gällande hela vägen, samma obekantskap med de juridiska termerna och den tekniska utformningen av lagen. Men, herr talman, kan det vara rimligt, att riksdagen skall sitta och skriva om en lag, som ännu icke trätt i kraft helt och hållet, bara därför att man skrev något annat än man menade. *Riksdagen* har i alla händelser menat vad den skrev. Den text, som riksdagen godkänt, är det enda, som har vitsord.

Att nu begära en utredning om denna fråga skulle vara detsamma som att uppriva så gott som hela vägdistriktslagen, ty den är ofullkomlig i en mångfald andra punkter. De, som skrevo den lagen, voro ganska främmande för hela den övriga kommunala rätten, och man måste ändå fordra, att vad som står i en kommunallag inte strider mot det, som föreskrives i de andra. Om det bara ginge för sig att föra in den kommunala rättens bestämmelser om avskrivning, skulle det ju vara en ganska enkel sak. Men därmed skulle man ta bort vägdistriktens likställighet med landstingen i detta avseende, och då kommer man in på frågan: skola vägdistrikt, bestående av flera kommuner, inte ha möjlighet att till Konungens befallningshavande överlåta debitering och uppbörd av vägskatterna, eller skall befattningshavanden i sådant fall tillämpa andra avkortnings- och avskrivningsregler än han eljest gör? Det blir en orimlighet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Ang. skattestrecket vid val av vägstämmoombud. (Forts.)

Herr **Sederholm**: Det är alldeles riktigt, såsom en föregående talare, herr Hagström, nyss sade, att när denna bestämmelse om skyldighet att ha fullgjort sin skatteplikt infördes, avsåg man, att denna skattskyldighet skulle vara i realiteten fullgjord. Och man menade då, det tror jag att alla, som voro med i det särskilda utskottet, kunna vitsorda, att skattskyldigheten skulle fullgöras i överensstämmelse med de regler, som gälla i kommunallagarna. När det så vid tillämpningen av lagen visat sig — till överraskning tror jag för många — att den i praktiken inte ledde till det resultat, som var avsett vid själva utformningen, ligger det väl rätt nära till hands, att man skall försöka få en komplettering av lagen eller en förändring i därtill anknuten lagstiftning, så att lagen verkligen får den innebörd och tillämpning, som vid dess stiftande varit avsedda.

Herr Reuterskiöld vill hävda, att man inte får gå tillväga på det sättet, utan att det, som stadgats i lagen, skall vara sakrosankt, därför att riksdagen en gång beslutat i frågan. Jag vill då erinra om, att vi alldeles nyss fattade beslut om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående arrendatorernas rösträtt. Om den saken säger herr Reuterskiöld, att det är en lucka, som skall fyllas. Här är det också fråga om en lucka i lagen, som skall fyllas, eller ett förtydligande, som skall göras, så att lagen får den innebörd, som varit avsedd.

Vidare säger herr Reuterskiöld, att det här gäller en lag, som inte ens trätt i tillämpning och som man inte har några erfarenheter av, och därför skall man inte göra någon ändring. Men förhållandet är just, att vi ha haft erfarenheter av den. Lagen har trätt i tillämpning, och val till vägstämmoombud har skett i enlighet med denna lag i slutet av förra året och början av detta år. Vi begära nu ingenting annat än en utredning om på vad sätt lagen, innan den nästa gång om fyra år kommer att tillämpas, skall kunna ges en sådan utformning, som vid dess stiftande var avsedd. Jag kan inte finna, att det är på något sätt oriktigare att göra en sådan framställning i denna punkt än det var i fråga om ett par andra punkter, som vi nyss behandlat.

Jag kan inte heller finna, att man här kan åberopa sig på, att man ännu inte vet, vilka följder som lagen kan få i sin tillämpning. Det har vitsordats av en föregående talare, och om utskottet självt hade velat skaffa sig informationer i den frågan, skulle det mycket väl från vilken häradskrivare som helst kunnat få upplysning om i vilken omfattning denna lag blivit verkninglös just på grund av detta fel vid själva utformningen.

Jag kan därför, herr talman, inte komma till något annat resultat än att motionärernas framställning är fullt befogad. Om någon finner motionen vara suddigt skriven, kan ju även det bero på den, som läser den. Jag tror, att de flesta, som läst motionen, fått klart för sig både vad motionärerna åsyftat och deras resonemang. Men jag kan naturligtvis inte döma, huruvida motionen enligt allas mening är suddig eller endast enligt den siste ärade talarens uppfattning.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Johansson, Johan Bernhard*, och herr *Andersson, Elof*.

Herr **Reuterskiöld**: Herr talman! Den siste ärade talaren gjorde sig skyldig till en sammanblandning av sin egen personliga uppfattning av vad lagen skulle avse och riksdagens. Det är ju inte alls ovanligt, att man gör så, och det är naturligtvis vederbörande tillåtet, men inte betecknar det någon större klarhet i tankegången. Den ärade talaren var ju ordförande i det särskilda utskott, som behandlade denna lag, men man kan inte därför lägga honom myc-

Ang. skattestrecket vid val av vägstämмоombud. (Forts.)

ket till last med avseende på lagens utformning, eftersom han olyckligtvis under en lång tid var hindrad av sjukdom att deltaga i utskottets arbete. Han hade emellertid haft med lagens utformning tidigare att skaffa, och under sådana omständigheter kan man ha full rätt att säga, att vi nu möta precis samma företeelse som i fråga om den ecklesiastiska boställsordningen. Det var nämligen samme talare, som var ordförande i det särskilda utskott, som hade den frågan till behandling, och han hade den gången samma egendomliga uppfattning, att vad *han* avsåg med lagen var just det *riksdagen* hade menat. Man kan ju ändå inte, herr talman, gå med på att vad den ene eller andre, tredje eller fjärde menade, då han röstade för en lag, skall vara avgörande för riksdagen. När man går med på en *lagtext* och man något så när *kan* läsa lagtext, lägger man in i denna text och bör lägga in i den det, som efter vanlig rättslig tolkning skall läggas in i den. Om några andra ha lagt in något annat i den, står det för deras räkning, och det kan omöjligt förplikta riksdagen till att skriva om lagen för att göra den, som läst texten fel, till lags. Nej, det ginge väl ändå litet för långt.

Vad sedan beträffar talet om att lagen redan trätt i tillämpning, tillät jag mig säga, att lagen ännu inte *i allo* har trätt i kraft. Och om under ett år ett val ägt rum, har det ännu aldrig mig veterligt inträffat, att riksdagen på grund av ett års erfarenheter av en lag, som i övrigt inte trätt i kraft, skulle ändra den, därför att de, som skrevo den, hade misstagit sig om dess innehåll. Jag må säga, att det är väl långt drivna pretentioner, som man här kommer med.

Jag vill tillika erinra, att en sådan här lagstiftning, som erbjuder så stora svårigheter, kan man komplettera, där det verkligen finns luckor. Och gudi klagat, herr talman, den här lagen har många luckor. Men man har ingen anledning att på en punkt, där ingen lucka finnes utan lagen är klar, skriva om den. I fråga om arrendatorernas rösträtt är det en uppenbar lucka. I fråga om vägdistriktens rätt att själva verkställa uppbörd är det en lucka, enär lagen skrivits under en felaktig förutsättning. De, som skrevo lagen, trodde nämligen, att landstingslagens bestämmelser inneburo obligatorisk skyldighet för landstingen att låta Koungens befallningshavande verkställa debitering och uppbörd av landstingsmedel, och *från den utgångspunkten* ansågo de, att den gamla väglagens bestämmelser angående vad vägdistrikt skulle iakttaga, om det skulle handha sin uppbörd självt, inte behövdes. På den felaktiga förutsättningen byggde de sedan hela lagen. Det är klart, att när denna förutsättning var felaktig, föreligger det nu en lucka i lagen, och det är den, som vi sökt fylla genom den skrivelse till Kungl. Maj:t, som i den nyss förevarande punkten beslöts av denna kammare.

Samma förhållande föreligger i fråga om arrendatorernas rösträtt, men med den stora skillnaden, att de regler, som funnos i 1891 års lag — senare ändrad i punkten rörande arrendatorernas rösträtt — voro byggda på ett civilrättsligt förhållande, och att de därför, med den utformning den nya lagen fått i fråga om rösträtten, knappast där kunna återinföras, vadan det är mycket svårare att ordna frågan om arrendatorernas rösträtt nu, än om 1891 års väglag varit gällande. Därför kunde konstitutionsutskottet inte åta sig att göra det på rak arm, utan det föreslog en skrivelse till Kungl. Maj:t, för att man skulle kunna fylla denna lucka, som de ärade lagstiftarna avsiktligt, men utan att ana att det var en lucka, åstadkommit under allt sitt plitande med lagen.

I den föreliggande frågan däremot kan det inte vara tal om någon lucka, även om den föregående ärade talaren skulle ha påstått något sådant — han var nästan inne på den linjen, men ångrade sig i sista minuten och sade i stället, att lagen skrivits annorlunda än han hade menat: i själva verket är motionen oförenlig med den uppfattning, motionärerna själva haft om innebörden

Ang. skattestrecket vid val av vägstämmoombud. (Forts.)
av hänvisningar till landstingslagen! Här kan det väl inte gärna komma i fråga, att man hos Kungl. Maj:t skulle begära en utredning, som, om den skall leda till någonting, måste resultera i att det förhållande, som från början förut-sattes vara obligatoriskt, nämligen uppbörden genom Konungens befallnings-havande enligt landstingslagens regler, skulle totalt uteslutas. Ty skola kom-munalrättsliga regler tillämpas, måste de tillämpas i alla fall, och då har Konungens befallningshavande inte med saken att göra. Att föreskriva för Konungens befallningshavande, att han skulle i detta fall tillämpa de kommu-nalrättsliga reglerna i stället för uppbördsreglementets, låter sig inte göra.

Nu säga reservanterna, att man kan tänka sig en ändring av uppbördsreg-lementet. Herr talman, det ligger utom konstitutionsutskottets befogenhet att föreslå något sådant, och utskottet har heller inte gjort det. Man kan också tänka sig, att man skulle ändra landstingslagen. Men därom föreligger inte ens någon motion. Om de, som väckt motionen i denna fråga, hade tänkt sig för, kunde de såsom en möjlig utväg angivit även ändring av landstingslagen för att ha alla reträttmöjligheter öppna. Motionärerna säga inte ett ord i den riktningen. Det föreligger alltså ingen motion, utskottet har intet initiativ, och vi kunna så-ledes ingenting göra.

Vad skulle då detta skrivelseförslag kunna leda till? Jo, det upprullar frå-gan, huruvida vägdistriktslagen skall bestå eller inte. Jag tror, att om herrarna finge sin vilja igenom i fråga om en skrivelse till Kungl. Maj:t, kommer den sista villan enligt deras mening att bli värre än den första. Ty vad den utred-ningen än kommer att utmyнна i — inte blir det bara en ändring av avkort-nings- och avskrivningsbestämmelserna, utan det kommer att gälla *hela* väg-distriktslagen. Att den är dålig, är en sak för sig, men att den skulle behöva bli ändå sämre genom sina tillskyndares åtgärder, hade jag svårigen tänkt mig.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Carl Lindmark m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bodin, Karl*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 24, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Carl Lind-mark m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositio-nen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-pro-positionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Ang. skattestrecket vid val av vägstämmoombud. (Forts.)

Då emellertid herr *Johansson, Johan Bernhard*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 42.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 222, angående anslag för budgetåret 1936/1937 till folkpensioner och invalidunderstöd.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 5, angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Lades till handlingarna.

Punkterna 3—7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Punkterna 9—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

Lades till handlingarna.

Punkten 13.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att
dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för riksförsäkringsanstalten,
dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937,
dels ock till Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,484,500 kronor.

*Anslag till
avlöningar vid
riksförsäkrings-
anstalten.*

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag

a) godkänna under punkten införd personalförteckning för riksförsäkringsanstalten;

b) godkänna likaledes under punkten införd avlöningsstat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937;

c) till Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,484,100 kronor.

Anslag till avlöningar vid riksförsäkringsanstalten. (Forts.)

Utskottets förslag skilde sig från det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget allenast därutinnan, att utskottet i personalförteckningen under rubriken »Tjänstemän å ordinarie stat» upptagit en materialförvaltare i lönegraden B 13, medan i den av departementschefen förordade personalförteckningen i stället uppförts en materialförvaltare i lönegraden B 14, samt att i följd därav dels en i avlöningsstaten upptagen anslagspost till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat och dels anslagets slutsumma av utskottet minskats med 400 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Carlsson* i Gävle, *Asplund*, *Wallis*, *Pauli*, *Anderson* i Råstock och *Jeppsson* ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om materialförvaltarens placering i lönegraden B 14 och sålunda hemställa, att riksdagen måtte

a) godkänna i reservationen införd personalförteckning för riksförsäkringsanstalten;

b) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937;

c) till Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,484,500 kronor.

Herr **Carlsson, Carl**: Herr talman! På denna punkt har jag jämte några andra ledamöter av utskottet anmält en reservation, som gäller materialförvaltaren vid riksförsäkringsanstalten.

Enligt reservanternas förmenande har utskottet här inte tagit nödig hänsyn till föreliggande omständigheter. Man vill göra gällande, att befattningarna som materialförvaltare vid riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen skulle vara att jämställa med varandra. Enligt de utredningar, som ägt rum i saken, är detta icke förhållandet. Riksförsäkringsanstalten har tidigare gjort framställning om att materialförvaltaren, som hittills haft extra ordinarie befattning, skulle uppflyttas i lönegrad B 15. Saken har sedan varit föremål för behandling dels hos statskontoret och dels hos civilförvaltningens lönenämnd. Båda dessa institutioner ha ansett det vara skäligt, att befattningen skulle göras till ordinarie och uppflyttas i lönegrad B 14. Kungl. Maj:t har också i proposition till årets riksdag anslutit sig till den uppfattningen.

Nu har utskottet, som jag nämnde förut, sökt göra gällande, att denna befattning vid riksförsäkringsanstalten skulle kunna jämställas med motsvarande befattning i pensionsstyrelsen. Men enligt de uppgifter, vi fått från olika håll, har materialförvaltaren vid riksförsäkringsanstalten betydligt mycket mera arbete sig ålagt, än vad fallet är med motsvarande tjänsteman hos pensionsstyrelsen, och det kan inte vara riktigt, att kammaren här skulle biträda, vad utskottet har föreslagit. Förhållandet skulle nämligen bliva, att den befattningshavare, som nu har haft befattningen i 17 år, inte skulle komma att få någon löneförhöjning, utan kanske tvärtom — åtminstone första året — få vidkännas någon reduktion i sina nu innehavda löneförmåner. Dessutom får man taga i betraktande en annan förmån, som han går förlustig, nämligen den ökning av pensionen, som befattningshavaren skulle erhålla, om han kom i en högre lönegrad.

Allt detta gör, herr talman, att jag vågar påstå, att starka skäl tala för att kammaren i detta fall bör biträda vad Kungl. Maj:t föreslagit och placera denne befattningshavare i lönegrad B 14.

Jag ber sålunda att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande i denna punkt fogade reservationen.

I herr Carl Carlssons yttrande instämde herrar *Johan Nilsson* i Malmö, *Lindström*, *Bäcklund*, *Asplund* och *Olof Carlsson*.

Anslag till avlöningar vid riks försäkringsanstalten. (Forts.)

Herr Svensson, Martin: I det stora förslaget till lönestat för riks försäkringsanstalten är det en punkt av mindre betydelse, där det har blivit en klyvning i meningarna mellan majoriteten i statsutskottet och reservanterna. Såsom den föregående ärade talaren omnämnde, gäller detta lönegradsplaceringen för materialförvaltaren i riks försäkringsanstalten.

Majoriteten har stannat för att placera denne befattningshavare i lönegrad B 13, under det att reservanterna vilja att han skall placeras i lönegrad B 14. Till stöd för utskottets mening ber jag att få framhålla, att samma fråga var uppe i riksdagen förra året och samma yrkande gjordes då motionsvis om hans placering i lönegrad B 14, som nu i år gjorts av Kungl. Maj:t, men att riksdagen efter de överväganden, som då gjordes, stannade för att icke bifalla förslaget om hans placering i lönegrad B 14.

Nu har också statsutskottet haft en annan löne regleringsfråga uppe, nämligen frågan om placering av materialförvaltaren i pensionsstyrelsen, och där gjort sina jämförelser. Utskottet har kommit till den uppfattningen, att dessa två befattningshavare borde kunna placeras i samma lönegrad och har därvidlag en annan uppfattning, än vad lönenämnden har givit uttryck för.

Den föregående ärade talaren nämnde att det ej skulle bli någon löneförhöjning utan snarare tvärtom. Men jag vill i det fallet framhålla, att vid de uträkningar, som gjorts på statsutskottets tredje avdelning, ha vi kommit fram till att det icke blir någon löne försämring, om utskottets förslag bifalles. Utom det förhållandet att befattningshavaren får minst lika stor lön, under förutsättning att Kungl. Maj:t begagnar sin rätt att sätta honom i sjuttonde löneklassen, får han de förmåner, som äro förenade med att få en ordinarie anställning och en därmed förenad bättre pension. Det är ju sant, att om han placeras efter reservanternas förslag, så får han något högre lön, åtminstone högre slutlön. Han får således någon löneförhöjning och något bättre pension.

På grund av de skäl, som jag nu har anfört, och då andra kammaren för sin del antagit utskottets förslag, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Larsson, Sam: Herr talman! Som kammarens ledamöter behagade finna har statsutskottet anfört endast ett skäl till förmån för den av utskottet förslagna ändringen av Kungl. Maj:ts förslag, nämligen det att en liknande befattning inom pensionsstyrelsen föreslagits placerad i lönegraden B 13. Därför bör även denna befattning inom riks försäkringsanstalten, menar utskottet, placeras i nämnda lönegrad.

Nu har statsutskottets ärade vice ordförande redan påvisat, att det är minst sagt mycket tvivelaktigt, om utskottet har rätt i detta sitt påstående. Överhuvud taget är det ju svårt att bedöma, huruvida ett par befattningar med samma namn därför äro likvärdiga eller böra jämföras med varandra. Det är svårt för utomstående att fälla ett bestämt omdöme på den punkten. I dessa fall är man, såvitt jag förstår, emellertid i den ganska ovanligt gynnsamma ställningen, att de mest sakkunniga institutioner vi ha på detta område i vårt land, nämligen civilförvaltningens lönenämnd och även statskontoret, hade tillfälle att samtidigt pröva dessa båda befattningars placering å löneskalen. Lönenämnden har då efter en särskild undersökning kommit till det resultatet, att arbetet icke är av likvärdig beskaffenhet och omfattning, och har därför förordat, att den ena tjänsten placeras i lönegraden B 13 och den andra i lönegraden B 14.

Jag tror, att kammaren skall ge mig rätt i att det skall fordras alldeles särskilt starka skäl för att riksdagen skall, sedan lönenämnden, statskontoret och

Anslag till avlöningar vid riksförsäkringsanstalten. (Forts.)

Kungl. Maj:t prövat en sådan detaljsak som denna om placeringen av en viss tjänst på en viss punkt i en tillkrånglad löneskala, därefter säga, att alla dessa myndigheter, som hava gjort denna prövning, ha gjort orätt och att vi skola göra om prövningen och placera befattningen på annat sätt, ehuru det inte har kunnat anföras något annat skäl för denna ändring än att befattningarna ha samma benämning. Det kan ändå inte vara ett tillräckligt starkt skäl för ändringen.

Jag ber, herr talman, för min del att få instämma i yrkandet om bifall till reservationen, d. v. s. till Kungl. Maj:ts förslag.

I detta anförande instämde herr *Strömberg*.

Herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Jag skall helt enkelt på de skäl, som anförts av herr Carlsson i Gävle och även den föregående ärade talaren, tillstyrka bifall till reservationen, som överensstämmer med Kungl. Maj:ts förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Carl*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 5 punkten 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Punkterna 14—24.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 25.

Lades till handlingarna.

Punkterna 26—50.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 51.

Lades till handlingarna.

Punkterna 52—54.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 55.

Lades till handlingarna.

Punkterna 56—113.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 114.

Lades till handlingarna.

Punkterna 115 och 116.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 117.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsstyrelserna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937, dels ock till Länsstyrelserna: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 4,904,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehåft

dels en inom andra kammaren av herr *G. Arnemark* m. fl. väckt motion, nr 243, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta höja det av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under rubriken Länsstyrelserna, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, grundavlöningar m. m., äskade anslaget med 100,000 kronor,

dels ock en inom samma kammare av herr *C. G. Jacobsson* m. fl. väckt motion, nr 409, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att under budgetåret 1936/1937 kategorien extra tjänstemän vid länsstyrelserna skulle åtnjuta samma lönevillkor som kategorien extra ordinarie tjänstemän.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I:o) att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till herr Arnemarks m. fl. berörda motion (II: 243)

a) godkänna under punkten införd avlöningsstat för länsstyrelserna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937;

b) till Länsstyrelserna: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 5,004,000 kronor;

II:o) att herr Jacobssons m. fl. motion (II: 409) måtte anses besvarad genom vad utskottet under punkten anfört.

Reservation hade avgivits av herr *von Heland* och herr *Svensson* i Grönvik, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr von Heland: Herr talman! Återigen har statsutskottet desavuerat regeringen och visat sin beredvillighet att med anledning av en motion öka statens utgifter och detta trots att utredningen beräknas vara slutförd vid sådan tidpunkt att förslag i ämnet skall kunna föreläggas redan 1937 års riksdag.

Jag tycker, att det är märkvärdigt, att man på det sättet ändrar regeringens

Anslag till
avlöningar vid
länsstyrel-
serna.

Anslag till avlöningar vid länsstyrelserna. (Forts.)
 förslag, när en klarläggande utredning så snart är att förvänta, och i synnerhet som en av utredningsmännen i utskottet framhöll, att frågan var komplicerad och delvis beroende av de resultat, som kommittén för utredning av lands- och stadsfiskalsorganisationen skulle komma till.

Den personalgrupp det här särskilt gäller torde nämligen till en viss del utgöras av landsfiskalsaspiranter, som sålunda sitta i tjänsten för sin utbildning och meritering. Detta bör i någon mån beaktas vid bedömandet av lörnernas storlek.

Jag vill på intet sätt förhindra utan vill tvärtom understödja, att staten vidtager sådana åtgärder att var och en får möjlighet till nödortförsörjning, men i detta fall anser jag, att, därest man skall föregripa utredningen och desavuera regeringen, man borde ha stannat vid den 30.000 kronors förhöjning, som utredningskommitténs sekretariat i en P. M. ansett åtminstone provisoriskt nöjaktigt. Jag anser vidare, att man vid behandlingen av länsstyrelsepersonalens avlöningsförmåner även måste behandla det mångsyssleri, som till och med vid ett tillfälle skarpt påtalats av statsrevisorerna och som florerar särskilt bland länsstyrelsernas högre befattningshavare.

Det är givetvis inte lönt, att jag längre uppehåller mig vid frågan, ty för andra gången i år är jag ensam bland denna kammars utskottsrepresentanter om att försvara ett regeringens förslag. Jag ber i alla fall att få fortsätta därmed i dag och yrkar bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr statsrådet **Möller**: Ja, om det kan lugna den föregående talaren vill jag upplysa om att undertecknad inte skulle känna sig nämnvärt desavuerad, därest riksdagen bifölle statsutskottets förslag. Man kan vara fullkomligt övertygad om, att därest den s. k. länsstyrelseutredningen hade kunnat färdigställa utlåtandet i tillräckligt god tid för att förslag baserade på denna utredning skulle föreligga till innevarande års riksdag, hade en inte oväsentlig höjning av anslaget till länsstyrelserna måst ifrågasättas, av skäl som jag strax skall komma till. Nu ligger det i sakens natur, att det för Kungl. Maj:t är mycket vanskligt att mitt under en pågående utredning begära, att riksdagen skall medverka till provisoriska löneförhöjningar för personalen vid länsstyrelserna, men däremot måste jag erkänna, att ju förr det beredes möjlighet till sådana provisoriska förbättringar, desto angenämare är det åtminstone för den, som är socialminister i detta land. Det är ju nämligen inte obekant — frågan var på tal i fjol särskilt i andra kammaren — att det finns befattningshavare inom länsstyrelserna, som äro så lågt betalade, att det absolut inte är värdigt staten att begära arbetskraft av folk för den betalningen.

Det är ju ett sedan gammalt överklagat förhållande, att tjänstemännen vid länsstyrelserna ha bisysslor kanske i väl stor utsträckning. Herr von Heland själv betonade, att detta gällde väsentligen de högre befattningshavarna. De 100,000 kronor, som här äro i fråga, kommer ingen högre befattningshavare att få ett enda öre av, utan de komma helt och hållet att gå till personer, som ha en alltför ringa betalning för de tjänster de göra staten i deras egenskap av tjänstemän i länsstyrelserna.

Jag skulle kunna säga, att jag till och med är mycket tillfredsställd med att det lägges i regeringens hand en möjlighet att åstadkomma åtminstone någon förbättring av läget för de allra sämst betalade extra tjänstemännen, som äro de enda som skulle få något gagn av denna anslagsökning. Det blir naturligtvis på sitt sätt ett föregripande av utredningen, men jag tror inte det är något vanskligt föregripande, ty när utredningen föreligger, kommer det säkerligen att ställas betydligt högre anspråk på en förstärkning av anslaget till länsstyrelserna än som nu föreslås genom den av statsutskottet tillstyrkta

Anslag till avlöningar vid länsstyrelserna. (Forts.)

motionen. Jag skulle kunna gå så långt, att jag säger, att jag tycker det vore ganska ledsamt, om första kammaren i motsats till andra kammaren bifölle Kungl. Maj:ts förslag, och jag hemställer således, att kammaren måtte följa utskottet.

Herr Carlsson, Carl: Jag tror icke, att någon skall kunna förebrå den avdelning av statsutskottet, som behandlat detta ärende, att den gör sig skyldig till någon större frikostighet, men i det här fallet ha vi verkligen kostat på oss åtskilligt. Detta ha vi emellertid gjort efter en grundlig undersökning. Vi ha kommit till den bestämda uppfattningen, att den personal, som det här är fråga om, är så lågt avlönad, att det är, såsom statsrådet nyss yttrade, ovärdigt staten att behandla folk på det sättet. Jag hade verkligen också väntat, att herr von Helands goda hjärta skulle ha sträckt sig litet längre. Han ömmade för en stund sedan för en grupp medborgare, som jag också hyser medömkan med, nämligen skogsarbetarna, men jag tror, att en liten jämförelse mellan skogsarbetarna och en del av dem, som äro anställda vid länsstyrelserna, skall visa, att skogsarbetarna, trots det svåra läge de befinna sig i, ha det bättre än vad många av ifrågavarande befattningshavare ha. Det finns således här starka skäl, som tala för ett bifall till utskottets hemställan.

Herr von Heland återopade vidare den pågående utredningen. Ja, den ha vi hört talas om så många gånger, men personalen lever inte bara på löften om utredning utan den väntar, att få någon hjälp, och det är just detta, som utskottet velat ge den, och jag är särskilt glad över att herr statsrådet och chefen för socialdepartementet delat utskottets uppfattning härom.

Herr von Heland: Herr talman! Jag fick en kritik av den föregående talaren för att jag inte hade något gott hjärta. Det hade varit bättre, om talaren vänt sig till regeringen, som ju är en regering, som just bör ta hand om sådana här saker. Mitt goda hjärta sträcker sig precis lika långt som regeringens, och det trodde jag var tillräckligt.

Det är nu andra gången i fråga om anslagshöjningar, som jag står här och ensam försvarar regeringens förslag. Förra gången gällde det en miljon kronor, och nu är det en obetydlig summa i jämförelse med då. Men man har inte mycket tack, ty regeringen springer ju ifrån sitt eget förslag och följer med motionärerna.

När det nu anspelas på den tidigare debatten om skogsarbetarna, vill jag också säga, att den föregående ärade talaren torde erinra sig, att jag vid det tillfället just häntydde på denna fråga, som skulle komma upp senare. Jag menar, att i den föregående frågan hade inte riksdagen så förfärligt bråttom, nämligen när det gällde att rätta till förhållandena för skogsarbetarna, och jag håller på att de ha betydligt sämre ställt än denna länsstyrelsepersonal. Men nu skall man helt plötsligt föregripa en utredning, som kommer inom en mycket snar framtid, och bevilja ett anslag. Det är bara denna inkonsekvens, som jag opponerar mig emot; för övrigt har jag inte alls något dåligt hjärta utan blir lika litet som herr statsrådet ledsn, om den personal, det nu gäller, får det bättre.

Herr Hamrin: Herr talman! Den fråga, vi här diskutera, kan synas vara ganska ringa, om man tar den som en isolerad fråga, men den berör ett system, som jag begagnar tillfället att något litet erinra om. Jag menar härmed systemet inom statsverket med massor av extra befattningshavare. Jag medger gärna, att inom statens område ha befattningshavarna i varje fall en kanske säkrare ställning än inom näringslivet och på andra privata områden, men när vi nu behandla frågor, som röra folkets framtid, nämligen befolk-

Anslag till avlöningar vid länsstyrelserna. (Forts.)
ningsförhållandena, familjebildningen och sådant, är det uppenbart, att det nuvarande systemet med massor av extra befattningshavare, som ha sin framtid ganska otrygg, får en större betydelse än under vanliga förhållanden. Om jag tar min egen länsstyrelse som exempel, finner jag där, att mer än hälften av samtliga befattningshavare icke hava ordinarie anställning. Jag finner vidare, att det finns personer, som efter en ganska lång utbildning — en del ha ju akademisk examen — och efter att ha varit i tjänst en följd av år gå med avlöningar mellan 150 och 250 kronor i månaden. Jag frågar, om ett sådant system är riktigt. Ja, det vore det, om man kunde motivera det på det sätt, som herr von Heland ville, eller med att tjänstgöringen ingår i deras utbildning. Det är dock inte på det sättet, åtminstone inte enligt de siffror, jag har framför mig här. Jag finner av dessa siffror, att på kontorssidan i länsstyrelsen mer än hälften icke äro ordinarie och ej heller personer som gå där i det syfte, herr von Heland talade om, d. v. s. som landsfiskalsaspiranter. Man finner på den åsyftade avdelningen personer, som gått i statens tjänst i tio, femton år och endast kommit upp till avlöningar, som sannerligen inte kunna läggas till grund för familjebildning. Jag ber också att få erinra om hur vi för närvarande ha det ställt. Vi ha ju hela ämbetsverk, där, om jag inte mistar mig, tre fjärdedelar av tjänstemännen äro på extra stat, under det en fjärdedel är på ordinarie stat. Jag menar, att detta är synpunkter, som man är tvungen att tillägga större betydelse nu än man gjort tidigare.

Nu nämnde också herr von Heland här, att befattningshavarna äro mångsysslare, och jag måste tyvärr säga, att så är fallet. Men jag tillägger, när det gäller denna grupp av befattningshavare: vad skall man göra? Det finns möjligheter för länsstyrelserna att ge dessa extra befattningshavare små uppdrag, t. ex. som allmänna ombud i sparbanker, uppdrag som inbringa 200—300 kronor om året eller 300—400 och kanske något mer, om det är större banker. När man då ser, att det finnes befattningshavare som ha 150, 200 eller 250 kronor i månaden i lön, har man sannerligen inte hjärta att neka dem en sådan extra inkomst, när tillfälle gives. Detta gör också — det måste jag uppriktigt bekänna — att man kan inte och får inte alltid ta hänsyn till kvalifikationerna för sådana extra uppdrag, ty tillgodoseendet av personalens nödtorftigaste uppehälle får ibland gå framför dessa synpunkter.

Jag är liksom socialministern glad över att denna lilla förhöjning säkerligen kommer att av riksdagen beslutas. Såvida jag kunnat räkna rätt, gör det ungefär tio procent på det belopp, som står till Kungl. Maj:ts förfogande för utdelning på de olika länsstyrelserna, och det blir sannerligen inte stor individuell förhöjning för dem som det gäller.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr von Heland har i sina båda anföranden mycket starkt framhållit den utredning som pågår rörande länsstyrelsernas organisation. För att det inte skall bli något missförstånd på den punkten, vill jag bara erinra om att om länsstyrelseutredningens förslag, vilket vi hoppas skall komma snart, kan vara färdigt till nästa riksdag, kan resultatet av den utredningen i alla fall inte komma dessa tjänstemän till godo förr än under ett senare budgetår. Vad vi här ansett vara så angeläget, är att det redan nu beviljas en anslagsförstärkning, som kan komma till nytta omedelbart för nu infallande budgetår. Det övervägande flertalet inom statsutskottet, som står för utlåtandet här, har blivit alldeles överygat om det verkliga behovet, och jag är beredd att i detta avseende vitsorda vad som yttrats både av statsrådet och av statsutskottets ärade vice ordförande, herr Carlsson i Gävle, alldeles nyss.

Anslag till avlöningar vid länsstyrelserna. (Forts.)

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Det torde kanske inte vara behöfligt att ytterligare understryka behovet av den anslagsökning, som här är ifrågasatt, och det var inte heller därför, jag begärde ordet, utan anledningen till att jag tillät mig göra detta var det uttalande, som gjordes här, att det var en del befattningshavare i länsstyrelserna, som hade mångsyssleri, att de alltså hade en del uppdrag vid sidan av sin ordinarie tjänst. Detta förhållande har ju påtalats tidigare vid åtskilliga tillfällen, och statsrevisorerna ha ju också undersökt saken. Det förhåller sig nog så, att det finns en del, som ha uppdrag vid sidan om sin tjänst, men jag vill särskilt påpeka, att dessa uppdrag till övervägande delen äro av den naturen, att det gäller att bevaka det allmännas intressen, inte minst statens. Om jag tar ett sådant arbetsfält som taxeringsuppdragen, är det ju visserligen i enlighet med de direktiv, som förefinnas, att man i första hand försöker få personer ute i länen, som icke äro tjänstemän, att åtaga sig uppdragen inom detta område, men det är ytterligt svårt att få sådana personer, och när man då inte kan få någon av det praktiska livets män att åtaga sig uppdraget, hänvisas man att ålägga landsstatens tjänstemän detta arbete, som är ganska måttligt betalt, men fordrar stor noggrannhet och är förenat med stort ansvar.

Jag har ansett mig skyldig att påpeka, att det ofta är fråga om dylika allmänna uppdrag, då tjänstemännen ha s. k. mångsyssleri.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter jämlikt de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan, såvitt den skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifalla denna framställning oförändrad; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 118—125.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 126.

Lades till handlingarna.

Punkten 127.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 128.

Lades till handlingarna.

Punkten 129.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 130.

Lades till handlingarna.

Punkten 131.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 132.

Lades till handlingarna.

Punkterna 133—135.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 136.

Lades till handlingarna.

Punkten 137.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 138.

Lades till handlingarna.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 223, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre vice korpralen N. E. Knapasjö från viss betalningsskyldighet; och
nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för chauffören A. W. F. Pettersson från viss betalningsskyldighet.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 210, angående rätt för förra timplärlarinnan *Rakel Vilhelmina Elisabet (Lisa) Nordström* att för tilläggs pension tillgodoräkna viss tjänstgöring;
nr 214, med förslag till inkomst- och utgiftsstat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1936/1937 m. m.;
nr 215, angående anslag till fortlöpande konjunkturundersökningar;
nr 216, angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader; samt
nr 217, angående upphävande av § 29 mom. 1 och § 38 reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens pensionsanstalt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av åttonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till Jönköpings läns landsting för anskaffande av materiel för yrkesundervisningen vid Höreda skyddshem; samt

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av tionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 15, i anledning av vissa motioner, avseende ändringar i gällande tullar eller tilläggstullar, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse, nr 76, till Konungen angående redogörelse i Kungl. Maj:ts berättelser till riksdagen om vad i rikets styrelse sig tilldragit för direktiven för av kommittéer och sakkunniga bedrivna utredningar.

Herr talmannen yttrade, att, ehuru alla ärenden på föredragningslistan nu blivit behandlade, sammanträdet likväl komme att i enlighet med utfärdat anslag fortsättas kl. 7 e. m. för att begärt tillfälle skulle beredas ledamöter av statsrådet att avlämna kungl. propositioner.

Herr *Anderson, Erik*, väckte en motion, nr 311, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av Norsholm—Västervik—Hultsfreds järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.

Motionen blev på begäran bordlagd.

Herr *Gustafson, Fritiof* erhöll ordet och anförde: Jag anhåller att få hemställa, att kammaren må besluta att med hänsyn till den synnerliga omfattningen av det ärende, som behandlas i Kungl. Maj:ts proposition nr 167, angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m., utsträcka motions tiden i anledning av nämnda proposition till det sammanträde, som infaller näst efter tjugu dagar från propositionens avlämnande.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 120, 140, 145, 155, 161, 162, 167, 182, 184, 186—192, 194 och 196—223 blevo desamma på begäran bordlagda.

Anmälades och bordlades
statsutskottets utlåtanden:

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten jämte i ämnet väckta motioner;

nr 44, i anledning av väckta motioner om statsbidrag till vissa fristående sjukkassar;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm; och

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner; samt

första lagutskottets memorial nr 21, angående arvode åt den, som inom första lagutskottet biträtt vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skuldebrev m. m.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 3.45 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 11 mars e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag till tecknande av aktier i aktiebolaget Aerotransport; och

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 161, med förslag till förordning angående yrkesmässig trafik med automobil;

nr 162, angående medel till vägtrafikmyndighetens verksamhet under budgetåret 1936/1937;

nr 201, med förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m.;

nr 212, angående försäljning av den telegrafverket tillhöriga fastigheten nr 20 i kvarteret Jungfrun i Stockholm;

nr 213, med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga;

nr 219, angående omläggning av skyddshemsverksamheten m. m.;

nr 220, angående försäljning till Växjö—Åseda—Hultsfreds järnvägsaktiebolag av Östra Värends järnväg; samt

nr 221, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.

De kungl. propositionerna föredrogos var för sig och blevo därvid på begäran bordlagda.

Justerades ett ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 7.05 e. m.

In fidem
Eric Carlén.
